

PARAPLEGIK

ŠTEVILKA 101

ISSN 1581

Glasilo Zveze paraplegikov Slovenije

JUNIJ 2004

35 LET

ZVEZE PARAPLEGIKOV SLOVENIJE

Ob izteku mandatnega obdobja uredniškega odbora glasila **PARAPLEGIK**

»Vsaka še tako lepa pesem je enkrat izpeta,« pravi pregovor. In tako je napočil čas, ko se z glavnim in odgovornim urednikom od vas, drage bralke in spoštovani bralci, poslavlja tudi uredniški odbor našega glasila PARAPLEGIK.

V tem odboru smo se v teh štirih letih po svojih najboljših močeh trudili, da bi vam v našem osrednjem glasilu podali kar največ zanimivih in aktualnih vesti, ki so pomembne in koristne pri našem vsakdanjem življenju. Kako uspešni smo bili, ste že sami ocenili, osebno pa bi se ob tej priložnosti rad zahvalil sodelavcem, ki so mi pomagali sooblikovati to naše glasilo.

Naš uredniški odbor je imel sedem članov: dve zunanji strokovni sode-

lavki, strokovno sodelavko Zveze in štiri člane Zveze. Mag. Tatjana Škorjanc, dr. med, iz Inštituta RS za rehabilitacijo invalidov v Ljubljani je pisala in skrbel za strokovne prispevke s področja medicinske rehabilitacije. Mag. Aleksandra Tabaj iz ministrstva za delo, družino in socialne zadeve je pisala in skrbel za prispevke s področja socialnega varstva invalidov, strokovna delavka Zveze Katja Vipotnik, prof. def., je pripravljala aktualne vesti in prispevke, ki so pomembni za socialno varnost naših članov, Jože Okoren in Janez Čenovar sta pripravljala in pisala prispevke o športno-rekreativni dejavnosti naših članov, Benjamin Žnidaršič je »pokrival« kulturno delovanje Zveze, društev in članov ter uspešno oblikoval zadnjih nekaj števil

glasila, sam pa sem skrbel za usklajevanje celotnega dela, pisal in prirejal prispevke, pripravljal slikovno gradivo, torej skrbel, da ima glasilo ustrezno kvaliteto raven in da je pravočasno prišlo v roke bralcev. Rad bi se zahvalil tudi lektorici Mirjam Furlan Lapanja, vsem strokovnim, pokrajinskim in drugim dopisnikom, predsedniku Zveze, skratka vsem, ki ste prispevali svoj delež, da je naše glasilo vsa štiri leta pomenilo trdno vez med našimi člani, obveščalo različne institucije in sorodne invalidske organizacije o dejavnosti Zveze in življenju njenih članov ter prinašalo toplino v domove vseh bralcev.

Hvala!

Vaš dosedanji urednik

Slika: Prim. Tatjana Škorjanc, dr. med. – mag. Aleksandra Tabaj – Katja Vipotnik, prof. def. – Jože Okoren – Benjamin Žnidaršič – Janez Čenovar – Jože Globokar

KAZALO

35-letnica ZPS	3-5
Seje sestanki	6-8
Strokovno	9-18
Intervju	19-21
Društvene novice	22-24
Potovanja	25-26
Radioamaterstvo	26
Šport	27-32
Kultura	33-37
Obvestila, Križanka	38-39

JOŽE GLOBOKAR, KI JE DELO GLAVNEGA IN ODGOVORNEGA UREDNIKA OPRAVLJAL 29 LET, ŽELI OB IZTEKU MANDATNEGA OBDOBJA TA POLOŽAJ PREPUSTITI NASLEDNIKU. KDO OD ČLANOV ZVEZE BO SPREJEL IZZIV?

KDO ŽELI OPRAVLJATI TO PESTRO IN ZANIMIVO DELO?

Pišite ali pa nas pokličite - Zveza paraplegikov Slovenije, Štihova 14, 1000 LJUBLJANA

tel. številka: 43-27-138; zveza.paraplegikov@guest.arnes.si

Izdaja Zveza paraplegikov Slovenije

Uredniški odbor:

glavni in odgovorni urednik Jože Globokar

člani: Jože Okoren, Benjamin Žnidaršič, Janez

Čenovar, Katja Vipotnik, prof. def., prim. Tatjana

Škorjanc, dr. med. specialist fiziater in mag. Aleksandra

Tabaj

lektoriranje: Mirjam Furlan Lapanja

tisk: GRAFEX d.o.o., Izlake

prelom: Benjamin Žnidaršič

Naslov uredništva: Zveza paraplegikov Slovenije,

Štihova 14, 1000 Ljubljana, p.p. 5714

telefonska številka: 432-71-38, fax.: 432-72-52

elektronska pošta:

zveza.paraplegikov@guest.arnes.si

spletna stran: www.zveza.paraplegikov.si

Transakcijski račun: 03170-1001146571

Poština plačana pri pošti 1130

Naklada 1600 izvodov

To številko glasila je pripravil stari uredniški odbor!

Ob visokem jubileju Zveze paraplegikov Slovenije

Previharili smo vse viharje

Ivan Peršak

Na proslavi ob 35-letnici naše organizacije je člane, goste, sodelavce in prijatelje nagovoril tudi predsednik Zveze paraplegikov Slovenije Ivan Peršak. Menimo, da je ob tako pomembnem dogodku nagovor namenjen prav vsem našim članom, zato ga objavljamo v celoti.

Spoštovani!

Kaj povedati v tem uvodnem nagovoru ob 35-letnici našega organiziranega delovanja? Lahko povem, da smo previharili vse viharje in se srečevali z vsemi težavami, ki so mogoče na tem božjem svetu. Najtežje, kar se lahko zgodi človeku, se je zgodilo prav nam, v vseh pogledih. To je srečanje s paraplegijo in njenimi posledicami, od koder se je najtežje pobrati, vstati in ostati. Če bi bili prepuščeni samim sebi, bi težko nosili križ, ki nam je naložen na ramena. Loteval bi se nas obup in bili bi izgubljeni.

Največja naša sreča (in hkrati mi njihova nesreča) so naši svojci, ki z nami trpijo in delijo našo usodo in trpljenje. Sorodstvene vezi naših mam in očetov, bratov in sester ter življenjskih družic in naših otrok so velika gonilna sila, ki z ljubeznijo pomaga soustvarjati naša nova in povsem preusmerjena življenjska pota, da se lahko povrnemo tja, kjer smo bili in bomo morali nadaljevati svoje življenje.

Na srečo sta v naši državi medicinsko zdravljenje zloma hrbtenice in rehabilitacija paraplegikov na solidni in uspešni ravni, ki je popolnoma primerljiva z evropskim in svetovnim merilom. Za uspešno zdravljenje in rehabilitacijo paraplegikov nas primerno varuje Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije, ki kljub velikim finančnim težavam ne odreka pomoči skupini težkih invalidov, med katere spadamo paraplegiki.

In po vseh težavah, ki posledično nastanejo po zlomu hrbtenice, se na vse možne načine trudi in deluje Zveza paraplegikov Slovenije kot krovna

organizacija paraplegikov, ki ima s svojimi programi temeljno nalogo pomagati in sanirati posledice invalidnosti. Ti programi so mnogim velikokrat nerazumljivi, paraplegikom pa koristni in potrebni iz dneva v dan, skozi vse življenje. Sreča je, da živimo v času tehnološkega razvoja, ki nam nudi rešitve težav: sanacijo inkontinence, mobilnost z vozički, avtomobili, odpravljanje grajenih arhitekturnih ovir, organizirane prevoze, ohranjanje zdravja in še marsikaj, med drugim tudi družabno življenje,

Naša največja pridobitev so družine in otroci.

šport in rekreacijo. Vse zato, da ista jata ptic skupaj leti in si na mnoge preizkušene in uspešne načine med seboj organizirano pomaga.

Omeniti moram eno največjih pridobitev organizacije paraplegikov, to je ustvarjanje družin in potomstva. Tukaj

smo uspešni in daleč presehamo druge skupine težjih invalidov. Je pa tako, da se skoraj vsi naši zakoni in partnerji najdejo in spoznajo v okviru dejavnosti organizacije. Po moji presoji so družine največja pridobitev naših članov, nadgrajujejo in osrečujejo jo še naši otroci. Že ob tem dosežku menim, da ob 35-letnici Zveze kakršnokoli obžalovanje ni potrebno, če smo se sprijaznili in sprejeli svojo invalidnost.

Ob tridesetletnici Zveze, ko nas je slavnostno nagovorila državna sekretarka, gospa Lidija Apohal Vučkovič, smo podelili primerna priznanja in pohvale zaslužnim ustanovam, sodelavcem in (za delo v organizaciji) najbolj vnetim članicam in članom.

Ob 35-letnici Zveze smo se odločili, da priznanj in pohval ne bomo delili. Ne zato, ker si tega ne bi nihče zaslužil, temveč zato, ker nam v petih letih ni uspelo zgraditi Doma paraplegikov v Pacugu, ki ga mi, ki živimo življenje paraplegika, in naše družine potrebujemo, bi rekel, bolj kot kruh. Vzrokov za ta neuspeh ne bi razčlenjevali. Imamo pa grenak priokus v ustih, ker za 35-letnico nimamo na voljo svojega doma v Pacugu, še zlasti zato, ker druge skupine invalidov take potrebne domove imajo. Temeljni

ZAHVALA

Ivan Peršak je 35 let na krmilu organizacije, ki je postala ena najbolj uspešnih in prepoznavnih invalidskih organizacij v Sloveniji.

Koliko odrekanja je bilo potrebna, koliko žrtvovanja? Koliko ur je bilo treba presedeti na sejah, koliko kilometrov je bilo prevoženih v snegu, poledici, vročini? Številke gredo v tisoče in tisoče. Bilo je veliko trdega dela in bili so časi pomembnih in odgovornih odločitev. Bili pa so tudi lepi in seveda grenki trenutki.

Petintrideset let je dolga doba, še posebej če jo daruješ za dobro sočloveka.

Predsednik, HVALA TI ZA VSE! Ob naši zahvali naj te navda zavest, da si storil nekaj velikega.

krivec je drobljenje razpoložljivih sredstev za naložbe in vse druge mogoče potrebe, le za družbeno verificirani projekt ni bilo razumevanja in konsenza. Ne glede na naš prepotrebni dom menim, da se morajo pogledi na naložbe spremeniti z ustreznim spoštovanjem prioritet, ki jih daje država, in se mora tako tudi ravnati.

Spoštovane gospe in gospodje, lepše in prijetnejše je, da se ukvarjamo z lepimi trenutki, ki smo jim ravnokar priče.

Ob petintridesetletnici naše Zveze paraplegikov Slovenije je država postala del združene Evrope in njeni prebivalci državljani Evrope. Kakšni bodo dosežki Slovenije v Evropski uniji, prepustimo prihodnosti. Bolj nas mora zanimati usoda invalidov v Evropski uniji, za katero upamo, da bo najboljša in da bomo podvrženi skupnim zakonitostim ravnanja do invalidov. Na kratko, upamo na najboljše, kar na današnji slovesnosti ob 35-letnici naše organizacije nakazuje in potrjuje tudi prisotnost veleposlanika Evropske unije, gospoda Erwana Fouéréja. Trdno verujemo v to upanje, kakor tudi verujemo v našo državo Slovenijo. Na koncu koncev ne želimo biti nič več kakor enaki ljudem, med katerimi živimo.

Rad bi se zahvalil vsem živim in pokojnim sodelavcem, ki so nam v 35-letnem razvoju in delu stali ob strani in nam, lahko rečem, izdatno pomagali.

Enako želim tudi svoji organizaciji, da bi bila v vseh pogledih uspešna, prodorna in borbena. Da bi na ustvarjalen način zadostila interesom svojih članov, za kar je bila 16. aprila 1969, pred petintridesetimi leti, tudi ustanovljena.

Naj torej živi in deluje Zveza paraplegikov Slovenije, dokler bo obstajala ta presneta zlomljena hrbtenica in z njo slovenski paraplegiki!

“Vse in vsi okrog nas so naši učitelji.”

- Ken Keyes

Praznovanje ob 35-letnici Zveze paraplegikov Slovenije

35 USTVARJALNIH LET

Kronist

16. april 1969 je rojstni dan naše organizacije. Tistega dne je bila namreč v zavodu za rehabilitacijo invalidov v Ljubljani ustanovljena Sekcija paraplegikov in tetraplegikov, ki je po štirih letih prerasla v Društvo paraplegikov Slovenije. Kot društvo smo delovali natanko šest let, nato smo se reorganizirali v Zvezo paraplegikov z devetimi pokrajinskimi društvi.

Danes, po 35 letih, lahko neskomno zapišemo, da je Zveza pod vodstvom idejnega vodje Ivana Peršaka postala ena najuspešnejših in najbolj prepoznavnih invalidskih organizacij pri nas. Ob visokem jubileju so se nam na proslavi, ki smo jo pripravili 19. maja, pridružili številni prijatelji, sodelavci in predstavniki vlade, med njimi tudi veleposlanik Evropske unije Erwan Fouéré. Vse udeležence slovesnega dogodka pa je nagovoril minister za delo, družino in socialne zadeve dr. Vlado Dimovski.

Nagovor predsednika Zveze objavljamo v posebnem sestavku, minister Dimovski pa je povedal: »Praznovanje 35. jubilejne obletnice vašega uspešnega delovanja je namreč ne le praznovanje, ampak tudi priložnost, da se širšo javnost opozori na državljane z invalidnostjo, na odnos do invalidov, na enake pravice in možnosti invalidov, na ustvarjanje družbe brez ovir in predsodkov, na spoštovanje različnosti in neodvisnega življenja invalidov. Kajti spoznati invalidnost in težave, ki jih prinaša vsakdanje življenje z njo, je prvi pogoj za uspešno razreševanje invalidske politike in spremembo stališč.

Rezultati dela vaše organizacije kažejo, da ste s tvornim prispevkom posame-

Slavnostni govornik dr. Vlado Dimovski

znikov, ki se z izjemno voljo spopadajo s številnimi težavami, nam vsem lahko za zgled. Iz Sekcije paraplegikov in tetraplegikov Slovenije, ustanovljene pred 35 leti, ste prerasli v dejavno Zvezo paraplegikov Slovenije, v katero se povezuje devet medobčinskih društev. Ste močna, prepoznavna invalidska organizacija, ki je razvila vrsto posebnih socialnih programov, s katerimi dajete oporo in pomoč invalidom pri premagovanju njihovih vsakodnevnih težav. Neprecenljiva je tudi vaša vloga pri obveščanju in zastopanju interesov in potreb invalidov. Kajti osnovanje tako močne organizacije je jasen izraz odločnosti odločati o sebi, o svojem življenju, pa tudi aktivno soustvarjati, biti del družbe.

Kljub invalidnosti, vrsti zdravstvenih,

Visoki gostje na našem jubilejnem dogodku

socialnih in drugih težav, s katerimi se ubadate, ste uspeli in dokazali, da znate, zmorete in hočete zagotavljati kvaliteten razvoj vaše organizacije, ki se povezuje z drugimi invalidskimi organizacijami v Sloveniji in sorodnimi organizacijami v tujini. In kar je še posebej pomembno, zagotavljate razvoj slehernega od vaših članov!

Tako kot druge invalidske organizacije ste kot del civilne družbe pomemben dejavnik v demokratičnih družbenih odnosih, v graditvi dobrih odnosov med ljudmi.

Invalidsko varstvo in odnos do invalidov sodita med najbolj občutljiva družbena vprašanja, vprašanja človekovih pravic, pri čemer ne gre le za problem posameznika ali posamezne invalidske organizacije, ampak za družbeni problem, ki se kaže v odnosu družbe do invalidov. Aktivna vloga invalidov pri odpravljanju lastnih težav je pogoj

Slovesni dogodek so popestrili ... plesalci paraplegiki s plesno šolo Pingi

za uspešno doseganje ciljev na področju invalidskega varstva. Glas vas invalidov pri sprejemanju pomembnih odločitev pa ni le dragocen, ampak odločilen. To je še en dokaz, da ste s svojo organiziranostjo dosegli, da ste enakovredni in enakopraven subjekt v družbi.

Zato vam je bil v minulem letu v skladu z zakonom o invalidskih organizacijah dodeljen status invalidske organizacije, v postopku pa je še priznanje reprezentativnosti. Zato si in si bomo tudi v prihodnje pri ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve prizadevali, da bomo v okviru možnosti zagotovili razmere in podporo ter primerne spodbude za nadaljnji razvoj vaše organizacije in izvajanje posebnih socialnih programov.

Živeti po svoji predstavi, zadovoljevati potrebe in interese po svojih željah in

pričakovanih – to je eden temeljnih pogojev za srečo in samouresničitev v življenju slehernega človeka. In čeprav je invalidnost stanje, ki ga ne moremo spremeniti, lahko dosežemo normalnost s tem, da sprejmemo dejstvo, da so nekateri ljudje invalidni, da pa imajo ne glede na to enake pravice. Zato moramo zagotavljati možnosti za njihovo enakopravno uveljavljanje.

Naloga države pri tem ni le zagotavljanje pomoči, kajti to nalogo v pluralnem sistem, kakršen je naš, vse bolj prevzemajo tudi invalidske organizacije kot enakovredne in pogosto celo najbolj usposobljene izvajalke. Naloga države zato vse bolj postaja predvsem ustvarjanje možnosti in spodbujanje razvoja.

S ciljem zagotoviti enake možnosti invalidov in neinvalidov in njihovo polno soudeležbo v družbenem, gospodarskem in političnem življenju smo pri ministrstvu pripravili nov zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov, ki je bil v drugi obravnavi sprejet v državnem zboru. Pripravljamo pa še zakon o izenačevanju možnosti invalidov. Pri tem se zavedamo, da je prvi pogoj za spremembo ravnanj, tudi na zakonodajnem področju, prepoznavanje potreb invalidov na eni in prepoznavanje sposobnosti invalidov na drugi strani, torej ne le tistega, kar invalidi potrebujejo za enakopravno vključevanje v delo in življenje, ampak tudi tistega, kar s tem lahko ponudijo sebi in družbi.

Zato vas tudi v prihodnje vabim k skupnemu iskanju pravih odgovorov na odprta vprašanja.

Nagovor naj sklenem s čestitko Zvezi paraplegikov Slovenije ob 35-letnici uspešnega dela in posebej slehernemu posamezniku in članom, ki ste s svojim delom pripomogli k napredku in pridobitvam za boljše življenje invalidov. Čestitam vam in vam želim nadaljnji uspeh pri udejanjanju številnih ciljev, ki si jih zastavljate!

Čestitkam so se pridružili še direktorica Zavoda za usposabljanje invalidne mladine Kamnik Zdravka Slavec, sekretar Zveze gluhih in naglušnih Aljoša Redžepovič, pisno pa poslanca Alojz Sok in Janez Komljanec ter delavci Državne matične službe za knjižničarstvo.

Slovesni dogodek so popestrili priljubljeni pevec Ivan Hudnik, mladi

...Rok Kosmač in Ivan Hudnik ...

zmagovalc Orion 2002 Rok Kosmač, mandolinski kvartet TRIOBADUR in plesalci (parapleginja Tatjana Majcen in paraplegik Boris Klep) s plesno šolo Pingi, ki so še posebej navdušili.

Na prireditvi sta program odlično povezovala Eva Škufca in Miha Žorž in ga sklenila z vprašanjem in odgovorom: »Ali po 35 letih delovanja paraplegiki lahko rečemo, da smo si nabrali dovolj izkušenj, da smo postali pametnejši, učinkovitejši, modrejši? Da, nabrali smo si veliko izkušenj in znanja, ki ga s pridom uporabimo vsak dan! Vemo pa tudi, da je treba ovire, ki so nam postavljene na pot, premagati. Nekatere lahko pomenijo celo izziv za boljše delo, da lahko presežemo trenutne rešitve in jih celo izboljšamo. Torej smo smejejši in modrejši.

Če se ozremo na 35-letno prehojeno ali bolje rečeno prevoženo pot, lahko rečemo, da smo mnogi pod okriljem Zveze zaživelij boljše in kakovostnejše življenje. In da je bila prav organizacija tista, pri kateri so mnogi našli rešitve za reševanje vsakodnevnih težav.

... kvartet Triobadur.

Volilna Skupščina ob 35-letnici Zveze paraplegikov Slovenije

Predsednik Zveze Ivan Peršak, podpredsednik Dane Kastelic, predsednik skupščine Metod Zakotnik

Kronist

V aprilu, le dan prej, kot je bila pred petintridesetimi leti ustanovljena naša organizacija, je potekala seja volilne skupščine Zveze. Delegati iz vseh devetih pokrajinskih društev so po obravnavi in sprejemu poročil iz minulega leta in štiriletnega mandatnega obdobja razrešili tudi vsa telesa in funkcionarje Zveze in izvolili nova. Upravni odbor Zveze bodo sestavljali predsednik Zveze in predsedniki pokrajinskih društev, ki najbolj poznajo delovanje svojega društva in so najbolj pristojni za sprejemanje pomembnih odločitev. Krmilo Zveze bo ponovno v rokah dosedanjega predsednika Ivana Peršaka, saj so ga delegati na predlog pokrajinskih društev soglasno izvolili. Pri vse bolj zahtevnem vodenju organizacije mu bo pomagal podpredsednik Dane Kastelic, ki se bo posvetil le nalogam in delu pri Zvezi. Za predsednika najvišjega telesa Zveze, skupščine, pa so delegati s tajnim glasovanjem izvolili Metoda Zakotnika.

Delegati so najprej prisluhnili izčrpnim poročilom sekretarke Katje Vipotnik, prof. def., predsednika skupščine Vladka Čurčija, predsednika Zveze Ivana Peršaka, predsednice nadzornega odbora Dorice Vedlin in predsednika disciplinske komisije Borisa Luzarja.

Sekretarka Zveze je strnila in pred-

stavila preteklo enoletno delo Zveze po posameznih programih. Zastavljeni plan je bil z manjšimi odstopanji v celoti udejanjen.

V poročilu predsednika skupščine smo slišali, da je to naše najvišje telo opravilo sedem rednih sej, na katerih so delegati sprejeli 105 pomembnih sklepov, ki so oblikovali poslanstvo in

uspešno delo Zveze in pokrajinskih društev. Na sejah so sprejemali in potrjevali poročila ter vsakoletne programe dela in finančne plane, ki jih je skupščini poslal upravni odbor. Sprejemali in potrjevali so tudi sklepe, ki jih je zahtevala gradnja našega doma v Pacugu. Seje skupščine so bile vedno sklepčne. V tem obdobju sta umrla dva člana skupščine, Milica Rupnik in Srečko Brunček.

Čprav je poročilo predsednika Zveze povzelo le letne rezultate z ustreznimi analizami, je kljub temu obsegalo skoraj dvajset strani. Predstavlja zrcalo dela, ki je bilo potrebno, da je organizacija v zadnjih štirih letih zlasti na finančnem področju dosegla tako dobre rezultate. Le tako smo lahko uspešno izvedli programe in naložbe Zveze in društev. K temu je pripomoglo tudi dobro (so)delovanje v Svetu invalidskih organizacij Slovenije (Ivan Peršak je sekretar sveta), Fundaciji invalidskih in humanitarnih organizacij Slovenije, Zavodu za zdravstveno zavarovanje Slovenije (predsednik Zveze je član skupščine in upravnega odbora), Svetu vlade za invalide RS in drugje. Tudi to so pomembni temelji za uspeh Zveze in društev.

Ob vsem tem pa je pomembno, da društva in Zveza ponudijo vse svoje dejavnosti vsem članom.

Novo vodstvo Zveze: podpredsednik Dane Kastelic, predsednik Ivan Peršak, podpredsednica skupščine Mirjam Kanalec, predsednik Metod Zakotnik

Tisti del poročila, ki govori o gradnji našega doma v Pacugu, je predsednik prebral z nekoliko razočaranim glasom. Ne glede na pestro dogajanje v naši politiki (tudi od tega je odvisna zgraditev doma) smo zelo prizadeti. Namesto da bi dom že dokončali, smo pri gradnji celo zaostali. Obljube so ostale zgolj obljube. In tako dograditev našega prepotrebne doma za obnovitveno rehabilitacijo na morju ostaja naš največji zalogaj in največja težava. Toda kakorkoli že, poiskali bomo vse možnosti in vse načine, da bomo dobili denar in končno prerezali trak na našem tako težko pričakovanem objektu.

V sklepnem delu poročila je predsednik pripomnil, da sta za uspešnejše delovanje Zveze potrebni prenova in osvežitev na več področjih. Na kratko, potrebna je prevetritev, da nas ne bo pohodil čas. To velja za programsko, organizacijsko, finančno in tudi duhovno prenavo. To pomeni, da je treba za Zvezo delati in delovati celovito, osebno in službeno, predvsem pa racionalno.

Člani nadzornega odbora so se sestali sedemkrat. Preverjali so dokumentacijo in celostno delovanje organizacije, bistvenih nepravilnosti pa niso ugotovili. Disciplinska komisija je v štiriletnem mandatnem obdobju obravnavala le en sam primer.

Sledila je razrešnica skupščine ter vseh teles in funkcionarjev Zveze, po kratkem premoru pa volitev novih. Po statutu Zveze je vodenje skupščine prevzel najstarejši delegat Branko Obelščak.

PREDSIEDNIK ZVEZE, PODPREDSIEDNIK ZVEZE – PREDSIEDNIK SKUPŠČINE, PODPREDSIEDNIK SKUPŠČINE

Na predlog kandidacijske komisije, ki je prenesla predloge kandidatov iz posamičnih pokrajinskih društev, so delegati za predsednika Zveze za naslednje štiriletno mandatno obdobje javno soglasno ponovno izvolili Ivana Peršaka. Njegov namestnik oziroma podpredsednik Zveze bo Dane Kastelic (dosedanji predsednik DP ljubljanske pokrajine), najvišje telo – skupščino Zveze pa bo s podpredsednico Mirjam Kanalec vodil Metod Zakotnik iz DP Gorenjske.

IZVRŠILNO TELO ZVEZE – UPRAVNI ODBOR bodo s predsednikom Zveze sestavljali predsedniki vseh devetih članic Zveze, torej predsedniki pokrajinskih društev, ki najbolj poznajo utrip društva in so najbolj pristojni za reševanje in sprejemanje pomembnih odločitev. To so: Mirjam Kanalec, DP ljubljanske pokrajine, Vilibald Pepevnik, DP severne Štajerske, Janez Hudej, DP jugozahodne Štajerske, Jože Okoren, DP Dolenjske, Bele krajine in Posavja, Slavko Bračič, DP Gorenjske, Matija Merklin, DP Prekmurja in Prlekije, Željko Geci, DP Istre in Krasa, Boris Lipicer, DP severne Primorske, in Ivan Gaberšek, DP Koroške.

NADZORNI ODBOR bo ponovno vodila Dorica Vedlin, ki zelo dobro obvladuje poslovanje; knjigovodstvo in računovodstvo. Člana sta Franc Nerat in Benjamin Krč.

STATUTARNA KOMISIJA - Vilibald Pepevnik, Mirjam Kanalec in Vladko Čurči. Predsednika izberejo sami.

KANDIDACIJSKA KOMISIJA - Mirjam Kanalec, Franc Simonič, Damjan Hovnik, Boris Luzar, Borut Pervanja, Branko Obelščak, Valter Mahne, Vinko Ahlin in Leon Jurkovič.

DISCIPLINSKA KOMISIJA - predsednik Boris Luzar, Zdenka Sintič in Franc Borovnjak.

In še sklepna misel predsednika Zveze: »Menim, da so se sedanje vodstvo in zaposleni zelo trudili za dobro vseh članov. Pridobivanje denarja je dandanes najtežja naloga, ki zahteva sposobne ljudi, ki se predajajo Zvezi ne samo v delovnem času, ampak vedno in povsod.«

Prva redna seja upravnega zbora Zveze

Kronist

V začetku junija je prvo redno sejo opravil novi upravni odbor Zveze. Pravzaprav ga sestavljajo skoraj isti člani kot v prejšnjem mandatnem obdobju, nova članica je le vršilka dolžnosti predsednika DP ljubljanske pokrajine Mirjam Kanalec. Člani UO so obravnavali enajst točk dnevnega reda, še prej pa so sprejeli in potrdili zapisnik 20. redne seje prejšnjega odbora.

GRADNJA DOMA NA MORJU

Žal s seje UO tudi tokrat ne moremo poročati o kakšnem bistvenem napredku pri gradnji našega doma na morju. Nasprotno, stvari se dodatno zapletajo pri ustanovitvi zasebnega oziroma javnega zavoda doma paraplegikov, ki nam bi za gradnjo omogočil pridobitev denarja. No, postopki za financiranje gradnje tečejo naprej, lahko bi rekli, da na pravem mestu. Ker smo morali gradnjo začasno ustaviti, smo z našimi zapleti in težavami seznanili državni zbor in vlado. Dobili smo vso podporo pri odboru za zdravje, družino, socialo in invalide ter ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve. Tudi od Fundacije invalidskih in humanitarnih organizacij Slovenije pričakujemo bolj ugodne odločitve, od invalidskih organizacij, ki so združene v Svetu invalidskih organizacij Slovenije, pa nekoliko več solidarnosti.

IMENOVANJE ČLANOV SO-DELAVCEV ZA IZVAJANJE PROGRAMOV DELA

Ob 35-letnici organizacije je priložnost za temeljito prevetritev v vseh smereh našega delovanja. To velja za programsko in vsebinsko obnavo, orga-

niziranost in pravno ureditev. Dela se bomo lotili celovito.

Za začetek moramo na vsak način zmanjšati stroške delovanja, določiti merila in potrebe, hkrati pa dela in izvedbe porazdeliti med stalno zaposlene delavce Zveze in člane, ki so nosilci posamičnih nalog. Osrednja cilja pred nami sta torej zmanjšanje stroškov in celotna prenova organizacije. To je med drugim potrebno tudi zato, da ne bomo samim sebi v namen. Odločitev je boleča, vendar nujna.

Predlogi so izdelani na podlagi predvidenih potreb in finančne analize vseh stroškov ZPS v marcu in aprilu. Tokrat se je UO osredotočil le na področje potreb dela, ki ga bodo opravljali člani. O delu in nalogah zaposlenih bo UO razpravljal na naslednji seji.

ANALIZA O POTREBAH PO DENARJU ZA IZVAJANJE PROGRAMOV IN DELOVANJE ORGANIZACIJE

Predsednik Ivan Peršak je predstavil prihodke in odhodke, ki jih ima ZPS v dveh mesecih. Iz analize je razvidno, da so nujno potrebni nekateri ukrepi, saj tabele nazorno prikazujejo finančni položaj v času teh dveh mesecev. Člani UO bodo do naslednje seje pripravili svoje predloge. Ob tem je umestno tudi vprašanje elektronskega bančnega poslovanja, s katerim bi Zveza lahko prihranila izdatne vsote. To obliko poslovanja zelo uspešno že nekaj časa uporabljajo nekatera naša društva. Pobudo predsednika DP jugozahodne Štajerske Janeza Hudeja je UO podprl, sicer pa je kot predlog omenjena tudi v pripravljenem gradivu o racionalizaciji dela.

IZDAJANJE GLASILA PARAPLEGIK IN DRUŠTVENIH GLASIL

Člani UO so dalj časa razpravljali o racionalnosti izdajanja društvenih glasil in glasila PARAPLEGIK. Po eni strani bi lahko imeli eno samo enotno in kvalitetno glasilo (PARAPLEGIK), po drugi strani pa so nekatera društvena glasila (IZZIV, KORAK, OPTIMIST, NAŠA POLJA) postala že uveljavljena in tako priljubljena, da bi jih težko ukinili. Toda zastavlja se vprašanje stroškov in podvajanja pri objavi določenih prispevkov. Pri vsesplošnem zniževanju stroškov bi morali nekaj ukreniti tudi na tem področju. V ta namen se bodo sestali vsi uredniki in predstavniki društev in z vodstvom Zveze odločili o nadaljnji usodi naših glasil.

Dodamo naj, da ob izteku mandata želi dosedanji glavni in odgovorni urednik Jože Globokar ta položaj in delo prepustiti nasledniku in da je Igor Maher (DP Istre in Krasa) pripravil široko, bogato in pestro vsebinsko zasnovo za novo obliko našega osrednjega glasila. Sprejel bi izziv in jo kot urednik tudi udejanjil. Toda njegova vizija vsaj na začetku zahteva veliko denarja in je za zdaj še nesprejemljiva.

Člani UO so obravnavali še številne tekoče zadeve, med nas pa so sprejeli še 13 novih članov. In tako bomo kmalu dosegli številko 1000. Ko pišem ta prispevek, nas je natanko 992.

Prva seja novega upravnega odbora

Nepričakovana zamenjava predsednika DP ljubljanske pokrajine

Mirjam Kanalec v. d. predsednice Društva - Dane Kastelic podpredsednik Zveze

Jože Globokar

Na letošnjem volilnem občnem zboru DP ljubljanske pokrajine je bil za predsednika društva za naslednje mandatno obdobje ponovno izvoljen Dane Kastelic. Toda komaj mesec dni pozneje smo morali paraplegiki ljubljanske pokrajine izbrati novega predsednika. Dane Kastelic je bil namreč na volilni skupščini Zveze izvoljen za podpredsednika Zveze paraplegikov Slovenije s pogojem, da bo opravljal samo to delo. No, paraplegiki največjega društva smo za krmilo postavili Mirjam Kanalec, ki je tako postala prva v.d. predsednice v petindvajsetletnem obstoju društev paraplegikov.

Tretji predsednik našega največjega društva Dane Kastelic je izredno uspešno deloval. V vseh elementih je nadgradil delo predhodnika in v

Trenutno še v.d. predsednice Mirjam Kanalec

štiriletnem mandatnem obdobju je društvo pripeljal do zavidljive ravni. S svojim prodornim delom in novimi idejami je našel dodatne vire materialnih prihodkov društva. S tem so se razširile dejavnosti društva in izboljšala socialna varnost članov. Število članov, ki se znajde v denarni stiski, namreč vsako leto narašča, društvo pa jim po svojih močeh pomaga.

V času njegovega predsednikovanja je društvo pridobilo sodobno prirejeno kombinirano vozilo, ki lahko naenkrat pelje kar osem ljudi na vozičkih, ter zaposlilo strokovno delavko in voznika negovalca. Posebej pomembna pridobitev pa so novi prostori, ki so že zgrajeni do tretje podaljšane faze. Vse to mu je z dobrimi sodelavci uspelo doseči v dokaj kratkem času. Vendar podpredsednika Zveze zdaj čaka nov izziv:

ob vstopu v Evropsko unijo se bodo gotovo pokazale nove možnosti za boljše delovanje in napredovanje celotne organizacije, toda treba jih bo najti in kar najbolj tudi izkoristiti. Torej, vodstvo Zveze že v krajšem obdobju, ki je pred nami, čaka nadvse zahtevno in odgovorno delo.

Nova, četrta predsednica društva, tetrapleginja Mirjam Kanalec, je univerzitetna diplomirana matematičarka. Društvo bo vodila do naslednjega občnega zbora, ko jo bodo člani uradno potrdili ali pa izvolili novega predsednika. Tudi za Mirjam je to velik izziv, toda prepričani smo, da ga bo s svojo sposobnostjo, marljivostjo, entuziazmom in dobrimi sodelavci uspešno izpeljala. No, tudi dober nasvet ali zamisel njenega predhodnika bosta dobrodošla, saj se bosta vsaj še kakšno leto pogosto srečevala. Posebno pa smo ponosni,

ker smo pri DP ljubljanske pokrajine že ob vstopu v EU nekoliko bolj evropsko »naravnani«, saj je Mirjam prva ženska, ki je zasedla tako pomemben in odgovoren položaj v času obstoja vseh naših društev.

Obema želimo uspešno delo, ki ga bosta opravila v korist vseh slovenskih paraplegikov.

Podpredsednik Zveze Dane Kastelic

Svet invalidskih organizacij Slovenije sprejet v Evropski invalidski forum

Dane Kastelic

Svet invalidskih organizacij Slovenije (SIOS) je bil na generalni skupščini, ki je potekala 15. in 16. maja 2004 v poljskem glavnem mestu Varšavi, sprejet kot polnopravni član Evropskega invalidskega foruma (EDF), ustanovljenega leta 1996. Kot opazovalec pa je SIOS sodeloval že od leta 2001. EDF je neodvisna organizacija in povezuje vse nacionalne svete invalidskih organizacij v Evropski uniji kakor tudi posamezne nacionalne invalidske organizacije, ki so povezane s pomočjo evropskih zvez in vključujejo istovrstno populacijo invalidov. Slednje so v EDF enakopravno vključene, nimajo pa vseh pravic odločanja.

V sklopu medsebojnega sodelovanja slovenskih invalidskih organizacij in foruma, ki je krovna organizacija združenih nacionalnih invalidskih svetov v Evropi, je naše predstavnike nacionalnih invalidskih organizacij v vlogi sodelavca EDF obiskal generalni sekretar nacionalnega Sveta invalidskih organizacij Švedske Ingemar Färm. Namen njegovega delovnega obiska je bil, da nam predstavi glavne značilnosti invalidskega gibanja po državah članicah EU, obenem pa je prikazal celovito delovanje švedskega nacionalnega sveta. Za nas je bilo še

posebno zanimivo, kako je svet organizacijsko strukturiran in kako se financira. V svojem uvodnem izjavanju je poudaril nekaj glavnih nalog, ki naj bi jih imel tudi prihodnji slovenski nacionalni svet invalidskih organizacij. Nacionalni svet je dolžna oblikovati vsaka članica EU kot zvezo civilne družbe (sedaj v Sloveniji podobno vlogo opravlja SIOS).

Povod za ustanavljanje nacionalnih svetov po državah je želja po vplivu na odločanje in zavzemanje za neprestano izboljševanje invalidskega varstva državljanov, ki to potrebujejo.

Politika nacionalnega sveta mora zastopati in sporočati želje posameznih članic v odnosu do države.

Nacionalni sveti naj bi imeli tudi politično vlogo; sodelovati morajo pri izoblikovanju nacionalne politike invalidskega varstva in si prizadevati za dostopnost v najširšem pomenu besede, izvajati politično lobiranje v vladi in parlamentu, sodelovati v vseh odborih in vladnih službah, kjer se izvaja socialna politika; zagovarjati interese posamezne članice in se zavzemati kakor tudi zahtevati ter se pogajati za osnovne pravice invalidov, ki so vključeni v posamezno članico, v odnosu do države; pripravljati politične dokumente za izobraževanje članic in oblikovati javno mnenje glede invalidskega varstva in ne nazadnje mora sodelovati tudi z drugimi nevladnimi organizacijami pri sprejemanju čim širšega konsenza v skupnem nastopu pri zagotavljanju pravic invalidov in drugih socialno šibkejših državljanov.

Naslednje pomembno poslanstvo je delovati organizacijsko znotraj svoje organiziranosti in usklajevati delo svojih članic in jih podpirati pri njihovem delovanju in prizadevanju za izboljšanje pravic posamezne vrste

invalidnosti. V organizacijsko shemo so vključene v glavnem nacionalne invalidske organizacije, v nekaterih državah pa tudi različne fundacije in regionalne invalidske organizacije. Kriteriji za vključevanje so različni, odvisno od posamezne države. Povsod pa velja načelo, da ima vsaka članica en glas. Financirajo se s članarino članic, javnih sredstev, ki jih sofinancira državni proračun iz proračunske postavke za boj proti diskriminaciji (EDF 80 odstotkov), različnih programov EU in neposredno od loterije oziroma loterijskih dajatev. V večini primerov so organizirani profesionalno, vodijo jih invalidi sami, vse odločitve pa se sprejemajo s konsenzom.

To je bil kratek povzetek predstavitve nacionalnih Svetov invalidskih organizacij po Evropi, predvsem pa švedskega, ki jo je podal gospod Färm. Vsem je čestital za vstop v Evropsko Unijo in SIOS-u za sprejetje v EDF, obenem pa je dodal, da je Slovenija edina evropska država,

ki ima že sprejet zakon o invalidskih organizacijah. To je zagotovo zasluga organiziranosti slovenskih invalidov. Na koncu svojega izvajanja (preden smo udeleženci predstavili svoje poglede in izkušnje, ki jih imamo v Sloveniji) pa je na vprašanje enega

izmed udeležencev posebej poudaril, da po Evropi invalidske organizacije del svojega proračuna, ki je javno financiran, nimajo pogojevanega, za kaj ga bodo porabili. Država v demokratični družbi namreč zaupa notranjim nadzornim organom.

Ingemar Färm nam je predstavil glavne značilnosti invalidskega gibanja po državah članicah EU.

Brez zastopnikov strank koalicije LDS in DeSUS ter Nacionalne stranke dela

OKROGLA MIZA S KANDIDATI ZA EVROPOSLANCE

Dane Kastelic

Svet invalidskih organizacij Slovenije (SIOS) je ob volitvah v evropski parlament pripravil okroglo mizo z zainteresiranimi zastopniki strank, ki se potegujejo za sedeže v Strasbourgu. Po uvodnem pozdravu in predstavitvi vseh sodelujočih invalidskih organizacij smo udeleženci v tem prehodnem obdobju predstavili tudi odnos države do invalidov.

Opozorili smo, da nam je bila invalidnost »vsiljena« in smo bili prisiljeni sprejeti tak način življenja. Želimo razvijati pozitiven odnos tako do sebe kot do okolice, torej tudi do kandidatov različnih političnih strank. Kandidatom smo predstavili tudi pasti, ki se bodo v prihodnosti pojavljale pri igrah na srečo. Če država

ne bo ustrezno ukrepala, bodo koncesije odtekale v tujino, sama pa zagotovo ne bo mogla nadomestiti izpada, ki bi nastal na področju socialnega varstva. Posebej smo poudarili neustrezno zakonodajo pri obdavčevanju ortopedskih in tehničnih pripomočkov za invalide, financiranju invalidskih organizacij,

doniranju, izobraževanju in zaposlovanju invalidov.

Kandidati so predstavili svoje poglede na invalidno populacijo v Sloveniji in stališča ter predvolilno obljubili, za kaj se bodo zavzemali na novem delovnem mestu, če ga bodo seveda zasedli. Vsi skupaj pa smo se strinjali, da praksa, ki velja sedaj, ni dobra, saj se politiki zanimajo za problematiko invalidov samo takrat, ko se prične tekma za pridobivanje volilnih glasov.

Na okrogli mizi so sodelovali kandidati vseh političnih strank razen zgoraj omenjenih, dva izmed udeležencev, Ljudmila Novak (NSi) in Miha Brejc (SDS), pa bosta Slovenijo in tudi interese slovenskih invalidov zastopala v Evropskem parlamentu. Kot predstavnik Zveze paraplegikov Slovenije, ki sem sodeloval na okrogli mizi, obema »evroposlancema« za doseženi uspeh iskreno čestitam in upam, da omenjene tematske razprave med letom v Strasbourg ne bosta pozabila!

Za kakovostno in varno vožnjo voznikov invalidov

CONSENSUS NA INŠTITUTU RS ZA REHABILITACIJO

■ **Dane Kastelic**

Na Inštitutu za rehabilitacijo je potekal delovni sestanek projektne skupine Consensus, v katerega je kot partner vključena omenjena institucija. Osnovna namen projekta sta oblikovati enotno doktrino in način dela pri ocenjevanju sposobnosti invalidnih oseb za vožnjo avtomobila in izdelati smernice glede potrebnih predelav avtomobilov pri posameznih vrstah invalidnosti na evropskem območju. Velik poudarek je dan poenotenju standardov predelav avtomobilov in označevanju opravljenih predelav ter kontroli njihovega delovanja, poenotenemu načinu vadbe vožnje invalidnih oseb in preizkušanja znanja vožnje. Skratka, Evropa želi poenotiti različnosti, ki nastajajo pri ocenjevanju sposobnosti invalidnih oseb za vožnjo avtomobila.

Spoznali smo, da nekatere države invalidni osebi zagotavljajo prilagoditev ustreznega mehanizma za upravljanje vozila.

Veliko je bilo medsebojnih posvetovanj in izmenjav izkušenj med udeleženci, ki so prišli iz večine evropskih držav. Spoznali smo, da nekatere države invalidni osebi zagotavljajo (plačajo) prilagoditev ustreznega mehanizma za upravljanje vozila, seveda na podlagi ustrezne predhodne strokovne obravnave, ki jo lahko opravi usposobljena institucija. Kaj se v prihodnje še pripravlja na tem področju v združeni Evropi, katere del smo sedaj tudi mi, si lahko ogledate na spletni strani <http://www.consensus-eu.net/>, podrobnejše podatke o projektu Consensus pa lahko dobite tudi pri koordinatorju projekta dr. Bjornu Petersu na elektronskem naslovu bjorn.peters@vti.se.

Zahvala za izvedbo tega delovnega sestanka gre vsekakor prof. Antonu Zupanu, dr. med., in Slavku Fidlerju z Inštituta RS za rehabilitacijo, ki sta operativno in vsebinsko sodelovala pri tem projektu. Oba lahko vsem zainteresiranim sporočita še veliko podatkov. Škoda je, da se takega posveta kljub povabilu niso udeležili tisti, ki nam pišejo zakone, različne uredbe, predelujejo avtomobile... Zelo slab pa je bil odziv uporabnikov. Morda je slabo udeležbo zakrivilo tudi to, da je posvet potekal izključno v angleškem jeziku. Za prihodnost je pomembno, da je pri tem sodelovala tudi Zveza paraplegikov Slovenije in s tem pridobila veliko novih informacij. Paraplegiki in tetraplegiki smo po uporabi mobilnosti in uporabi teh pripomočkov v vrhu med slovenskimi invalidi.

EVROPSKA KARTICA ZDRAVSTVENEGA ZAVAROVANJA

■ **Katja Vipotnik**

Od 1. junija 2004 je v veljavi evropska kartica zdravstvenega zavarovanja, s katero lahko osebe, ki so v Sloveniji obvezno zdravstveno zavarovane, uveljavljajo nujne oziroma potrebne zdravstvene storitve med začasnim bivanjem v drugih državah članicah Evropske

unije: v Avstriji, Nemčiji, Estoniji, Franciji, Grčiji, Belgiji, Španiji, Italiji, Latviji, Litvi, Luksemburgu, na Češkem, Cipru, Danskem, Finskem, Irskem, Madžarskem, Malti, Nizozemskem, Poljskem, Portugalskem, Slovaškem, Švedskem, v Veliki Britanji, na Seve-

nem Irskem, Islandiji, v Liechtensteinu in na Norveškem.

To na kratko pomeni, da lahko osebe, ki so osnovno zdravstveno zavarovane v Sloveniji, neposredno pri zdravnikih in zdravstvenih ustanovah, ki so del javne državne zdravstvene mreže, uveljavljajo nujne zdravstvene storitve. Kartico je treba naročiti, ZZZS je ne izdaja in pošilja avtomatično. To storite vsaj tri dni pred odhodom v drugo državo prek terminalov ZZZS, neposredno na območnih enotah in izpostavah zavoda ali pa prek elektronske spletne strani Zavoda. Kartico dobite brezplačno, velja tri mesece.

Spremenjeno uveljavljanje oprostitve plačila letnega povračila za uporabo cest

*Iz uradnega lista povzel:
Borut Sever*

Vlada RS je v Uradnem listu RS št. 45 (29. aprila 2004) objavila uredbo o spremembi uredbe o določitvi višine letnih povračil za uporabo cest, ki jih plačujejo uporabniki cest za cestna motorna vozila in priklopna vozila. S spremembo uredbe je dvignjena meja prostornine motorja, do katere se lahko uveljavlja oprostitev plačila letnega povračila za uporabo cest.

Uredba o določitvi višine letnih povračil za uporabo cest, ki jih plačujejo uporabniki cest za cestna motorna vozila in priklopna vozila (Uradni list RS, št. 48/1998), določa višino povračila za uporabo cest, ki ga za čas enega leta plačujejo uporabniki cest za posamezne vrste cestnih motornih vozil in priklopnih vozil, registriranih v Republiki Sloveniji.

Višina omenjenega povračila je za posamezne vrste vozil različno določena. Osebni avtomobili imajo določeno lestvico za plačilo letnega povračila za uporabo cest glede na prostornino njihovega motorja:

- do vključno 1350 cm³ 11.462 SIT,
- nad 1350 cm³ do vključno 1800 cm³ 17.188 SIT,
- nad 1800 cm³ do vključno 2500 cm³ 25.464 SIT,
- nad 2500 cm³ 45.839 SIT,
- ter za kombinirano vozilo 27.376 SIT.

Uredba v svojem 5. in 6. členu določa oprostitve plačila letnega povračila za uporabo cest in način njihovega uveljavljanja.

Oprostitev plačila letnega povračila za uporabo cest se lahko uveljavi za osebne avtomobile z motorjem delovne prostornine bencinskega motorja do vključno 1800 kubičnih centimetrov in dizelskega motorja do vključno 1900 kubičnih centimetrov, osebne avtomobile z avtomatskim

menjalnikom z delovno prostornino bencinskega motorja do vključno 2000 kubičnih centimetrov in dizelskega motorja do vključno 2200 kubičnih centimetrov ter za kombinirana vozila, prirejena za prevoz invalida na invalidskem vozičku, ki se uporabljajo za prevoz:

- oseb, pri katerih je ugotovljena najmanj 80-odstotna telesna okvara ali 80-odstotna vojna invalidnost, ter oseb, pri katerih je zaradi izgube, okvare ali paraliziranosti spodnjih okončin ali medenice ugotovljena najmanj 60-odstotna telesna okvara ali 60-odstotna vojna invalidnost;

- oseb, ki so popolnoma izgubile vid na obeh očesih;

- oseb z zmerno, težjo ali težko telesno ali duševno prizadetostjo, ki jim je priznana invalidnost po predpisih o družbenem varstvu telesno in duševno prizadetih oseb,

- in otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju, ki jih zdravstveni zavodi spremljajo kot rizične v razvoju.

Oprostitev plačila letnega povračila za uporabo cest prva in druga kategorija upravičencev uveljavlja na podlagi originalne odločbe, izdane na podlagi mnenja izvedenskega organa Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije; tretja kategorija za odrasle osebe uveljavlja oprostitve na podlagi originalne odločbe o priznanem statusu invalida v skladu s predpisi o družbenem varstvu telesno in duševno prizadetih oseb, za otroke in mladostnike pa na

podlagi originalne odločbe pristojnega centra za socialno delo, izdane na podlagi izvedenskega mnenja o razvrščanju otrok in mladostnikov v telesnem in duševnem razvoju. Četrta kategorija uveljavlja oprostitve z originalnim potrdilom zdravstvenega doma oziroma drugega zdravstvenega zavoda, ki opravlja specialistično pediatrično dejavnost.

Oprostitev se uveljavlja na podlagi predložitve originalne odločbe na vpogled. Mnenje ne sme biti starejše od šestih mesecev.

Oprostitev plačila letnega povračila za uporabo cest lahko upravičenec, starejši od 18 let, uveljavlja za eno vozilo, ki je v njegovi lasti. Za upravičence, starejše od 18 let, ki jim je odvzeta poslovna sposobnost, lahko oprostitve uveljavlja upravičenecov skrbnik. Za upravičence, mlajše od 18 let, lahko oprostitve za eno vozilo uveljavljajo njegovi starši oziroma tisti od staršev, pri katerem otrok živi, oziroma druga oseba, ki dokaže, da otrok živi pri njej.

Oprostitev za invalidske organizacije se uveljavlja na podlagi potrdila o statusu invalidske organizacije, ki ga izda ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve.

O oprostitvi plačila letnega povračila za uporabo cest odloča Direkcija Republike Slovenije za ceste z odločbo, zoper katero je dovoljena pritožba na ministrstvo, pristojno za promet.

V primeru, da je bilo letno povračilo za uporabo cest plačano pred dokončnostjo omenjene odločbe, ima upravičenec pravico do vračila vplačanega letnega povračila za uporabo cest od dne vložitve vloge za oprostitve.

Navedena sprememba je začela veljati s 1. majem 2004.

Fundacija za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Republiki Sloveniji

Fundacija opravlja zahtevno in odgovorno delo

Urednik in moj dolgoletni prijatelj še iz mladostnih dni, ko sem bil tudi njegov spremljevalec v Pineti, me je zaprosil, da bralkam in bralcem Paraplegika v nekaj stavkih predstavim Fundacijo za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Republiki Sloveniji, v kateri od letos neprofesionalno opravljam naloge direktorja. Ker fundacija prispeva pomemben delež sredstev tudi za delovanje Zveze paraplegikov, sem se z veseljem odzval temu povabilu in v nekaj stavkih orisal njeno delovanje od ustanovitve dalje.

Najprej velja povedati, da je bila fundacija ustanovljena leta 1998 z namenom, kot je zapisano v 10. členu Odloka o ustanovitvi fundacije (Ur. list RS, št. 9/1998), da financira oziroma sofinancira »izvajanje posebnih socialnih programov in storitev invalidskih organizacij oziroma programov humanitarnih organizacij za reševanje socialnih stisk in težav oziroma reševanje socialnih potreb posameznikov; za delovanje invalidskih oziroma humanitarnih organizacij; in za naložbe v osnovna sredstva invalidskih oziroma humanitarnih organizacij ter njihovo vzdrževanje«. Uporabniki sredstev fundacije so torej invalidske in humanitarne organizacije.

Ustanovitveno premoženje fundacije predstavlja 40 odstotkov navadnih imenskih delnic Loterije Slovenije, financira pa se iz koncesijskih dajatev od prirejanja iger na srečo (Loterije Slovenije, Sportne loterije in dajatev od posebnih iger na srečo).

Fundacijo upravlja svet fundacije. Njegovo sestavo določa zakon o lastninskem preoblikovanju Loterije Slovenije. Svet tako sestavljajo predstavniki vlade (dva člana) in predstavniki uporabnikov sredstev fundacije (25 članov), ki jih na predlog uporabnikov sredstev imenuje državni zbor. Večina članov sveta so predstavniki invalidskih organizacij (14 članov). Decembra 2002 je državni zbor imenoval člane za drugo mandatno obdobje. Člana sveta

sta tudi Ivan Peršak, predsednik Zveze paraplegikov, in Jože Okoren, ki ga je predlagala Zveza za šport invalidov Slovenije.

V nadaljevanju tega kratkega orisa delovanja fundacije pa še nekaj podatkov o njenem delu v letu 2003! Iz uvoda in zaključka letnega poročila, ki ga vsako leto obravnava tudi državni zbor (letos pričakujemo, da bo na dnevnem redu pristojnega odbora še ta mesec, objavljen pa je v Poročevalcu državnega zbora, št. 75) povzemam, da je fundacija tudi lani tako kot vsa leta redno in skladno z odobrenimi nameni (so)financirala dejavnosti invalidskih in humanitarnih organizacij. Pri svojem delu je spoštovala vse ključne predpise in usmeritve, ki urejajo njeno delo in dejavnosti invalidskih in humanitarnih organizacij v Sloveniji. Ob tem je poslovanje fundacije temeljilo na načelih racionalnosti, smotrnosti, učinkovitosti ter vzajemnosti in solidarnosti. Ko pogledamo nazaj, je mogoče skleniti, da je bilo leto 2003 za fundacijo eno izmed najbolj dinamičnih in najpomembnejših v njeni kratki petletni zgodovini:

- Število organizacij, ki so kandidirale za sredstva FIHA, se je tako kot vsa leta delovanja FIHA povečevalo. Ravno tako se je večalo število programov, ki jih te organizacije izvajajo (v letu 2003 je bilo izvedenih 485 programov).

- Sprejeta sta bila oziroma uporabljati sta se začela zakona, ki urejata status

Piše: mag. Cveto Uršič

in delovanje invalidskih in humanitarnih organizacij.

- Računsko sodišče Republike Slovenije je opravilo revizijo poslovanja FIHA in ugotovilo, da je FIHO v vseh pomembnih pogledih posloval skladno s predpisi in usmeritvami. Ob tem pa je v mnenju s pridržkom ugotovilo pomanjkljivosti v okviru meril za ocenjevanje programov, sistema za poročanje o izvedenih letnih programih in končno pri ločevanju funkcije upravljanja in nadziranja.

- Evalvacijska raziskava posebnih socialnih programov invalidskih in socialnih programov humanitarnih organizacij, ki jo je od leta 2001 izvajal Inštitut za družbene vede pri Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani, se je približala svojemu zaključku in z nekaterimi ugotovitvami in priporočili tudi že vplivala na delo FIHA.

Nadalje je pomemben podatek, da je lani fundacija invalidskim organizacijam izplačala nekaj manj kot 2,6 milijarde SIT, humanitarnim organizacijam pa približno 860 milijonov SIT. Za leto 2004 je fundacija v razpisu predvidela, da bo lahko razporedila 2,97 milijarde SIT. V razpisanem roku je za leto 2004 prispelo 25 vlog iz invalidskih organizacij in 62 iz humanitarnih organizacij. Invalidske organizacije so zaprosile za 50 odstotkov več sredstev od dejansko razpoložljivih, vloge humanitarnih organizacij pa so kar za štirikrat presegle višino razpoložljivih sre-

dstev. Seveda je bilo zato odločanje o višini odobrenih sredstev zelo zahtevno in odgovorno.

To kratko predstavitev delovanja fundacije v minulem letu naj sklenem z zapisom nalog, ki jih mora fundacija prednostno opraviti v tem letu in bodo prioritete tudi v prihodnje. Ključno ostaja - zaradi tega je bila fundacija tudi ustanovljena - zagotavljanje stabilnih virov za financiranje dejavnosti invalidskih in humanitarnih organizacij. Pri tem bo posebno pozornost treba nameniti morebitnim spremembam na področju organiziranja iger na srečo po vstopu Slovenije v Evropsko unijo. V pripravi je namreč direktiva EU o storitvah v notranjem prometu. Glavni namen direktive je odstraniti ovire za zagotavljanje svobodnega pretoka storitev med državami članicami. Za doseganje tega pa naj bi ukiniteli tudi sedanje omejitve, ki se tičejo področja iger na srečo. To

bi pomenilo prihod evropskih prirediteljev iger na srečo v Slovenijo, koncesijske dajatve pa bi se odvajale v državo, v kateri je prireditelj registriran - posledično bi to seveda pomenilo manj denarja za fundacijo oziroma za invalidske in humanitarne organizacije. Druga prednostna naloga je sprejetje sprememb pravil fundacije in pravilnika o merilih in pogojih za uporabo sredstev fundacije, ki bodo upoštevale sprejetje obeh področnih zakonov in pa zahteve, zapisane v poročilu računskega sodišča. V aktih bodo še bolj podrobno razčlenjena in diferencirana merila za delitev sredstev, ob tem pa bo bolj urejen tudi sistem notranjega nadzora nad porabo sredstev, ki so jih prejele invalidske in humanitarne organizacije. Oba akta je že obravnaval svet fundacije, sedaj pa čakata na potrditev še v državnem zboru (objavljena sta bila v Poročevalcu državnega zbora, št. 72).

Ostaja pa še tretja trajna prednostna naloga delovanja fundacije, to je neprestano analiziranje načina dela in stalno preverjanje, ali fundacija sledi temeljnemu namenu, zaradi katerega je bila ustanovljena.

Na koncu bi se rad zahvalil vsem, ki ste prispevali k uspešnemu poslovanju fundacije in uresničevanju njenega poslanstva. Zahvala velja najprej neimenovanemu številu prostovoljcev v invalidskih in humanitarnih organizacijah, ki ste »most« med fundacijo in neposrednimi uporabniki, zaradi katerih je bila pravzaprav fundacija ustanovljena. Velja pa tudi vsem strokovnim delavcem v organizacijah, ki jih fundacija (so)financira, članom sveta fundacije in seveda strokovnim sodelavkam in sodelavcem v sami fundaciji. Brez njihovega strokovnega in odgovornega dela ustanova ne bi mogla izpolnjevati svojega poslanstva!

Konvencija OZN o pravicah invalidov

Na sedežu organizacije Združenih narodov v New Yorku je od 24. maja do 4. junija 2004 potekalo tretje zasedanje odbora za pripravo konvencije o pravicah invalidov. V slovenski delegaciji so sodelovali Ivo Jakovljevič (Svet invalidskih organizacij Slovenije), Eva Tomič in Andrej Medica (stalna misija pri OZN) ter Aleksandra Tabaj (ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve).

Odbor, ki ga je vodil veleposlanik Ekvadorja Luis Gallegos (pri tem mu je pomagal biro, sestavljen iz regionalnih predstavnikov; vzhodnoevropska skupina, zahodnoevropska skupina, afriška skupina, azijska skupina), je obravnaval besedilo, kakršno je pripravila delovna skupina na januarskem zasedanju, sproti so se vnašali predlogi sprememb in dopolnitev tega besedila, kot so jih podale države članice. Možnost komentarjev so imele tudi nevladne organizacije, vendar se njihovi predlogi - ker gre za med-vladni proces - v delovni osnutek besedila niso vnašali. Na ta način je odbor opravil prvo branje besedila od 1. do 24. člena, preostalo besedilo, vključno s preambulo, definicijami in nadzorom ter naslovom konvencije, pa bo obravnavano na četrtem zasedanju

odbora, ki se bo pričelo avgusta.

Besedilo konvencije je dostopno na spletni strani:

<http://www.un.org/esa/socdev/enable/rights/ahc3modfinal.htm>

Z vstopom Slovenije v Evropsko unijo smo pričeli delovati kot polnopravna članica v skupnosti 25 držav. EU je na zasedanju odbora zastopalo predsedstvo - trenutno predsedujoča je v prvi polovici leta Irska, v drugi polovici pa Nizozemska. Stališča EU so temeljila na izhodiščih, ki so bila sprejeta na dveh posebnih zasedanjih odbora za človekove pravice v maju ter na vsakodnevnih koordinacijah EU, ki so potekale v New Yorku. Med zasedanjem se je morala EU dogovoriti za osnovno izhodišče v zvezi z nadzorom in mednarodnim sodelovanjem. Za to sta bili oblikovani dve

Piše: mag. Aleksandra Tabaj

delovni skupini, ki sta pripravili osnovna izhodišča za nastop EU na zasedanju. Konkretnější odnos EU do obeh vprašanj bo predmet nadaljnje obravnave tako na zasedanju odbora človekovih pravic, ki bo potekalo v juliju v Bruslju, kot tudi odbora za konvencijo o pravicah invalidov v New Yorku v avgustu.

OBRAVNAVA VSEBINSKIH VPRAŠANJ

Člen o delu

Slovenija se je v okviru koordinacije EU že na predhodni seji odbora za človekove pravice še dodatno anga-

žirala pri vprašanju alternativnih oblik zaposlovanja, ki v prvotnem besedilu konvencije niso bile zajete. V tem smislu smo predlagali ustrezno dopolnitev besedila na osnovi izhodišč besedila, ki ga je pripravila Mednarodna organizacija dela. Irska je Sloveniji zaupala mandat za vodenje neformalne skupine za usklajevanje besedila dopolnila, vendar to zaradi zadržkov italijanske delegacije na koncu koordinacije EU ni bilo potrjeno - saj nismo uspeli poenotiti stališč vseh delegacij do tega vprašanja. Žal zaradi nasprotovanja Italije naša intervencija ni bila sprejeta. Vsekakor pa nameravamo pobudo o dopolnitvi besedila nadaljevati še naprej.

Izhodišče za delo pri členu je besedilo Mednarodne organizacije dela, ki opozarja, da alternativne oblike dela niso zajete v sedanjem besedilu konvencije. Vsebinsko se alternativne oblike dela nanašajo na 4 sklope dela:

- t.i. zaščitne delavnice,
- socialna podjetja,
- podporno zaposlovanje, uspešnica na področju zaposlovanja invalidov, v zadnjih desetletjih razširjeno tudi v Evropi,
- nove oblike dela, npr. delo na daljavo, in drugi pilotni projekti.

Problem, ki se na to veže in na kar so opozarjali nekateri predstavniki EU, so gotovo oblike izkoriščanja dela invalidov, vendar je bolje imeti v konvenciji referenco z varovalko v besedilu kot pa pustiti, da se v praksi dogaja tako izkoriščanje.

Druga težava je, da države ne bi razvijale samo teh oblik, ampak je treba pozornost nameniti tudi odprtemu trgu dela – kar pa je v konvenciji že zajeto pod prvo alinejo in kar smo že oblikovali v predlogu – da se te alternativne oblike dela razvijajo tam, kjer imajo invalidi ovire za udeležbo na odprtem trgu dela.

Vnos nove alineje, ki smo jo predlagali, temelji na 15. členu Evropske socialne listine, ki so jo večinoma podpisale vse članice EU in ki govori o »sheltered workshops«, kar je eden od segmentov alternativnih

oblik dela. Socialna podjetja se v Evropski uniji vse bolj razvijajo – njihovo delo je utemeljeno na javnem interesu (ne samo ozko na profitu), kjer lahko najdemo tudi zaposlovanje invalidov. Podporno zaposlovanje je ena od novih metod, ki pomaga težjim invalidom pridobiti in ohraniti delo na odprtem trgu dela. Z razvojem novih tehnologij pa se odpirajo tudi nove možnosti v zaposlovanju – npr. delo na daljavo. Omenjene oblike dela so pomembno dopolnilo rednim oblikam zaposlovanja invalidov na odprtem trgu dela. Mnogo invalidov zaradi svoje invalidnosti ne more delati v običajnih podjetjih, lahko pa delajo v drugačnih oblikah dela. V Sloveniji so zelo razširjena invalidska podjetja, s sprejemom novega zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov pa uvajamo tudi podporno zaposlovanje in druge alternativne oblike dela. Zato menimo, da je potrebno, da konvencija opozori še na to možnost.

Na plenarnem zasedanju je predsedstvo EU zaradi visoke stopnje soglasja v EU opozorilo na obstoj takih alternativnih načinov dela. Te oblike dela so med nevladnimi organizacijami na plenarni seji omenili tudi predstavnica Mednarodne organizacije dela in predstavnik Evropskega invalidskega foruma ter predstavnik vlade Republike Srbije in Črne gore.

Nadzor

Razprava o mednarodnem nadzoru je v EU potekala na podlagi predloga, ki ga je pripravila Velika Britanija. Ta bi po vzoru obstoječih teles predvidel ustanovitev novega, samostojnega nadzornega telesa, ki bi ga sestavljali zelo strokovni in moralni posamezniki, in to po načelu enakopravne regionalne zastopanosti. Njihovo začetno število naj bi bilo od 10 do 14, to pa naj bi se progresivno povečevalo glede na naraščanje števila držav pogodbenic. Posebej je izpostavljen pomen ustrezne zastopanosti obeh spolov v odboru. Člani odbora naj bi delovali v svojem imenu. V razmislek je bil podan predlog o nezdržljivosti njihovega dela v izvršilni veji oblasti. Zeleno bi bilo, da države pogodbenice med člane predlagajo invalide. Po pred-

logu Velike Britanije bi bile države pogodbenice odboru zavezane pošiljati periodična poročila, in to po časovnici, ki bi jo določil odbor sam za vsako državo posebej. Odbor bi se skladno z uveljavljeno prakso financiral iz rednega proračuna OZN.

Članice EU so se na britanski predlog odzvale različno, še najbolj zadržano Švedska, ki se je zavzela zgolj za ustanovitev funkcije posebnega svetovalca. Po obsežnih usklajevanjih v EU so bila končno oblikovana temeljna izhodišča EU do tega vprašanja. EU se tako zavzema, da se po konvenciji ustanovi močan in učinkovit nadzorni mehanizem tako na nacionalni kot na mednarodni ravni, obenem pa opozarja, da je obstoječi nadzorni sistem v Združenih narodih pred možno reformo, kar je treba upoštevati tudi pri odločanju o novem mehanizmu. Le-ta mora zato biti čim bolj inovativen in kreativen. Temeljna načela EU pri odločanju o novem mehanizmu so: obveznost sodelovanja držav pogodbenic, strokovnost in neodvisnost, formaliziranje sodelovanja civilne družbe, sodelovanje in usklajenost z drugimi nadzornimi mehanizmi, skladnost s prizadevanji za reformo celotnega sistema OZN, nadzor kot sredstvo za učinkovito izvrševanje določil konvencije ter učinkovit dialog med nadzornim telesom in državami pogodbenicami.

Kot je razvidno, gre za precej splošno formulirana stališča, konkretnejši jezik bo treba doreči v vmesnih pripravah, najverjetneje tudi na julijskem zasedanju odbora človekovih pravic. Slovenija se je ves čas pogajanj zavzemala za učinkovit in samostojen nadzorni mehanizem, ki v ničemer ne bo pod ravnižo že obstoječih mehanizmov.

Mednarodno sodelovanje

Kot je znano, so se pri delu delovne skupine v januarju pojavili različni predlogi, na kakšen način in ali sploh vprašanje mednarodnega sodelovanja vnesti v konvencijo. Če so zahodne države na eni strani poudarjale, da gre za instrument o pravicah posameznika, ne pa za instrument o urejanju odnosov med državami, so države v razvoju na drugi strani

poudarjale, da je mednarodno sodelovanje nujnega pomena za učinkovito izvajanje konvencije na nacionalni ravni. Zadržanost Zahoda izhaja zlasti iz bojazni, da bi države v razvoju »pomanjkanje« mednarodnega sodelovanja izrabile kot izgovor za neizpolnjevanje določil konvencije, ob siceršnjem splošnem razumevanju, da je implementacija mednarodnih obveznosti na nacionalni ravni prvenstvena dolžnost države same.

Ker je vprašanje mednarodnega sodelovanja že vsebovano v nekaterih obstoječih instrumentih človekovih pravic, npr. v Konvenciji o otrokovih pravicah, je tudi v okviru EU postalo jasno, da se temu vprašanju ne bo mogoče izogniti. Razprava se je zato obrnila v smer, kje in na kakšen način

to opredeliti. Irsko predsedstvo je tako predstavilo predlog, po katerem bi bilo mednarodno sodelovanje vsebovano v preambuli (»priznavajoč pomen mednarodnega sodelovanja za izboljšanje bivanjskih razmer invalidov v vseh državah, posebej v državah v razvoju«) ter v posebnem členu v poglavju o splošnih načelih, ki bi bil ustrezna modifikacija 4. člena Konvencije o otrokovih pravicah. Večina delegacij v EU je irski predlog podprla. Nekatere delegacije so predlagale tudi konkretno opredelitev mednarodnega sodelovanja (EU to razume zlasti kot izmenjavo dobrih praks, izkušenj in informacij), kar pa ni bilo sprejeto, saj bi to na drugi strani gotovo izzvalo zahtevo po izrecni omembi razvojnega sodelovanja (kar za EU in druge zahodne države ni sprejemljivo). Slovenija se

je od vsega začetka v EU zavzela za mehkejšo linijo in v tem smislu tudi podprla irski predlog, ob priznavanju, da je mednarodno sodelovanje pomemben element za doseganje progresivne realizacije ekonomskih, socialnih in kulturnih pravic.

V posebni razpravi o mednarodnem sodelovanju je EU predstavila svoja osnovna izhodišča: izvajanje konvencije je prvenstvena odgovornost države same, mednarodno sodelovanje razume v smislu izmenjave izkušenj, ekspertiz in dobrih praks, nedopustno je izgovarjanje na pomanjkanje mednarodnega sodelovanja kot na razlog za neizpolnjevanje določil konvencije ter predlog besedila o mednarodnem sodelovanju v preambuli in v poglavju o splošnih načelih.

Spregovorimo med seboj o zanemarjanju, nasilju in zlorabi v domačem okolju

Nasilje se najpogosteje dogaja doma

Piše: mag. Darja Kuzmanič Korva, sekretarka Skupnosti CSD Slovenije

Pred desetletjem smo v naši družbi prvič javno spregovorili o nasilju, najprej sramežljivo, potihoma in najprej o nasilju nad otroki in ženskami. Potem smo ugotovili, da se nasilje najpogosteje dogaja doma, med bližnjimi in za vrati doma. In da ga je veliko.

O nasilju, zanemarjanju in zlorabi starejših ljudi, invalidov in invalidk, ki živijo doma, še vedno ne govorimo. Kot da tega ni. Kakšno sprenevedanje in trpljenje, kakšno mižanje in zanikanje vsakdanjosti mnogih vpletenih!

Tudi po uradnih evidencah ali iz spisovnega gradiva centrov za socialno delo (evidentirana in prijavljena zanemarjanja, zlorabe in/ali nasilje) je tega silno malo, iz izkušenj pa vemo, da so mnogim strokovnim delavcem znane zgodbe, ki nam jih ljudje zaupajo, in »motivi« starejših in/ali invalidov, ko ti molče prenašajo nasilje ali pa se pred njim iz svojega okolja umikajo v domove, boln-

išnice...

Na neki način celotna naša družba pojav zanika in si zatiska oči pred tem, zato je prav, da o tem pojavu spregovorimo vsi – tako strokovnjaki, ki zgodbe poznamo, društva, v katerih se družimo in zadovoljujemo svoje potrebe, kot tudi tisti, ki nasilje nemočno prenašajo.

Pred časom sem med strokovnjaki centrov za socialno delo in oskrbovalkami pomoči na domu opravila anketo o razširjenosti tega pojava. Od 62 centrov za socialno delo v Sloveniji je vprašalnik izpolnilo kar 58 centrov in Zavod za pomoč na domu mesta Maribor.

Analizo sem izvedla z namenom, da bi preverila, ali je nasilje nad starejšimi in invalidi (prejemniki storitve pomoč na domu) v Sloveniji prisotno. Spraševala sem o oceni in mnenju glede tega pojava, zato njihovi odgovori ne temeljijo na statističnih podatkih. Vse ugotovitve pa se nanašajo izključno na krog uporabnikov storitev centrov za socialno delo in pomoči na domu.

Vprašalnik so izpolnjevale strokovne delavke in socialne oskrbovalke, ki izvajajo storitev pomoč na domu, in sicer:

67 strokovnih delavk na področju varstva odraslih (66 na CSD in ena v Centru za pomoč na domu Maribor) ter

221 socialnih oskrbovalk, ki izvajajo pomoč na domu (187 iz CSD in 34 iz Centra za pomoč na domu Maribor).

Predstavila bom le najpomembnejše ugotovitve:

Ali je po vaši oceni nasilje/zloraba nad starostniki (invalidi), ki živijo v domačem okolju, pogosto?

	Strokovne delavke	Oskrbovalke
da	47,76	9,95
redko, samo občasno	47,76	50,23
ne, pojava ne zaznavamo	/	39,46
brez odgovora	4,48	1,36
SKUPAJ	100 %	100 %

Strokovne delavke centrov za socialno delo ocenjujejo, da je nasilje nad starostniki v domačem okolju pogosto. Pri tem polovica anketiranih ocenjuje to kot pogost pojav, polovica pa kot redek oziroma ga zaznavajo občasno.

Drugače položaj ocenjujejo socialne oskrbovalke, ki pojav nasilja v 50 odstotkih zaznavajo občasno, v skoraj 40 odstotkih pa pojava sploh ne zaznajo.

Zaradi pomembne razlike v zaznavi med strokovnimi delavkami in oskrbovalkami je tako stanje mogoče pojasniti s tem, da:

- so strokovne delavke bolj pozorne na pojav;
- ga zaradi znanj, ki jih imajo, lažje prepoznajo, zato tudi o pojavu spregovorijo oziroma se uporabniki pomoči na domu strokovnjaku, od katerega pričakujejo tudi pomoč, lažje zaupajo.

Katere vrste nasilja najpogosteje zaznate?

Strokovne delavke ocenjujejo, da je najpogostejša oblika nasilja:

- izkoriščanje, in sicer v obliki finančnega izkoriščanja ali kot omejevanje pravic (npr. omejevanje razpolaganja z lastnim denarjem;
- sledi zanemarjanje, kot je opustitev nege, hranjenja, omejevanje stikov;
- psihično nasilje - predvsem verbalno nasilje, osamitev, izoliranost od ostalega sveta;
- najmanj je fizičnega nasilja kot npr. lasanja, pretepanja, poškodb.

Ob tem je značilno, da se oblike nasilja stopnjujejo, torej je redko takoj prisotno fizično nasilje, običajno se vrste nasilje prepletajo med seboj in stopnjujejo (najprej izkoriščanje, omejevanje ... in na koncu fizično

nasilje!).

Enako menijo tudi oskrbovalke, saj jih kar 134 (60,6 odstotka) ocenjuje, da je prisotnega največ izkoriščanja, sledita zanemarjanje in psihično nasilje.

Kdo so najpogostejši povzročitelji nasilja?

Strokovne delavke ocenjujejo, da so v kar 94 odstotkih otroci najpogostejši povzročitelji nasilja, sledijo jim zakonec, partnerji otrok, vnuki in nečaki ... in da je kar v 74,6 odstotka nasilje pogostejše nad ljudmi, ki so bodisi samski ali pa sedaj živijo sami (npr. vdovec/a, razvezan/a ...), kot nasilje nad ljudmi, ki živijo v paru (zakonca, zunajzakonska skupnost ...).

Glede na spol pa strokovne delavke in oskrbovalke menijo, da ni razlike med spoloma, oziroma da se nasilje pogosteje izvaja nad ženskami.

Kaj najpogosteje stori človek, ki doživlja nasilje?

39 strokovnih delavk centrov za socialno delo je ocenilo, da se človek nasilju podredi, molči in ne ukrepa proti storilcu. Iz odgovorov strokovnih delavk je bilo mogoče sklepati, da več kot tri četrtine starejših (78 odstotkov), ki doživljajo katerokoli vrsto nasilje, o tem ne govorijo ali ga celo zanikajo toliko dolgo, kolikor časa le zdržijo.

Prav tako je to trditev potrdilo 132 oskrbovalk, ki je poleg tega ocenilo, da žrtev v kar 43,9 odstotka nasilje nad sabo zanika zaradi sramu, saj je storilec bližnji, ker za nasilje krivi sebe ali pa ker se boji maščevanja, opustitve potrebne nege in pomoči, odtegnitve hrane ... Tako so izkoriščanje, zanemarjanje, nasilje in zlorabe na naših domovih nedvomno prisotni in smo jih v našem vsakodnevnem življenju sprejeli kot nekaj samo-umevnega, nekaj, kar je!

To pa ni prav in proti takšnemu načinu razmišljanja se moramo boriti.

Ali nasilje opazimo, ga zaznamo in se nanj odzovemo, je pogosto odvisno od tolerantnosti okolja, v katerem živimo, zato je nujno treba sprožiti širšo družbeno akcijo, ki bo o teh pojavih javno spregovorila, nanje opozarjala in v družbenem sistemu poiskala nove, inovativne rešitve za preprečevanje pojavov nasilja in zlorabe nad starejšimi, invalidi, otroki, ženskami in ne nazadnje tudi nad moškimi.

Danes o pojavu in preprečevanju nasilja v družini že razmišljajo država, stroka, nevladne organizacije. Gradi se mreža pomoči in usklajuje se zakonodaja na tem področju, strokovni delavci se načrtno usposablajo za nudenje pomoči žrtvam nasilja ...

Tako je bil letos sprejet zakon o policiji, ki je organom pregona dal novo pooblastilo. Policija v primeru nasilja v družini storilca lahko odstrani in mu zaradi nasilnega dejanja izreče ukrep prepovedi približevanja žrtvi. Ta se kasneje lahko celo podaljša. Istočasno z izrekom prepovedi približevanja storilcu policija o tem obvesti center za socialno delo in njegovo interventno službo. Strokovni delavec centra bo žrtvi takoj nudil pomoč (potrebne informacije o možnostih in načinih nadaljnega reševanja težave).

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve pripravlja predlog zakona o preprečevanju nasilja v družini ...

Glavno načelo sodelovanja vseh služb je, da se storilcem nasilnih dejanj jasno sporoči:

- da je nasilje v naši družbi nesprejemljivo vedenje in ga zato v zakonodaji opredeljujemo ne kot prekršek, temveč kot kaznivo dejanje;
- in da bomo v procesu reševanja ščitili in nudili pomoč žrtvi, pri tem pa bomo pozorni, da ne bo tako kot do sedaj žrtev tista, ki se bo morala iz okolja umakniti.

V ta namen bomo v naslednjih letih intenzivno gradili mrežo pomoči žrtvam nasilja.

Na centrih za socialno delo bomo v kratkem (že v prihajajočem poletju) zaposlili specializirane strokovnjake (koordinatorje za preprečevanje nasilja), dograjujemo tudi mrežo varnih hiš in razmišljamo o razvoju posebnih programov pomoči storilcem nasilnih dejanj s ciljem, da poiščemo vzroke, jih odpravimo in pretrgamo krog nasilja v družini, saj se zavedamo, da je nasilje zapleten proces med dvema človekoma.

Praviloma je to psihološki odnos in ga je izjemno težko prekiniti, saj ga žrtev in nasilnež lahko vzdržujeta tudi po fizični ločitvi. Žrtve pogosto mnogo let molčijo tudi zato, ker menijo, da ne bodo dobile ustrezne pomoči, pa zaradi strahu, občutkov krivde in sramu, o čemer sem že pisala. Molčijo tudi iz strahu pred maščevanjem nasilneža ali iz strahu, da jim drugi ne bodo verjeli.

Zato je poleg strokovne pomoči izjemno nujna rešitev **dobra socialna mreža**. Če ima žrtev okoli sebe ljudi, ki jim lahko zaupa in ve, da bo dobila pomoč, potem bo počasi in zlagoma spregovorila o dogajanju doma.

Tako je tudi med invalidi zelo pomembno biti vključen v društvo, v njegove sekcije in se pogovarjati o vsakodnevem življenju, o težavah, ki jih imamo, tkati prijateljstva in si med seboj pomagati.

Tudi v društvih, nevladnih organizacijah in drugod, kjer se ljudje družimo, moramo spregovoriti o nasilju za domačimi stenami. Le tako bomo lahko pomagali žrtvam nasilja.

“Iz svojih velikih bolečin zlagam drobne pesmi; te dvigajo zveneča krila in usmerjajo svoj let k srcu ljubljene.”

- Heinrich Heine

OKVARA HRBTENJAČE

OSKRBA SEČNEGA MEHURJA

2. Iztiskanje sečnega mehurja (Credé in Valsalva)

Iztiskanje sečnega mehurja pri bolnikih s tako imenovano okvaro spodnjega motoričnega nevrona (okvaro križničnih delov hrbtenjače, S2-4) so priporočali že davno. Pri teh bolnikih se mišica sečnega mehurja ne krči dovolj ali sploh ne, zapiralčka pa je šibka zaradi nevrološke okvare ali posega (na primer po sfinkterotomiji, vstavitvi proteze v predel zapiralke in podobno).

Težave pri praznjenju sečnega mehurja na ta način lahko nastanejo, ker

- se vrat sečnega mehurja ne odpre,
- in to pri moških zaradi funkcionalne ovire (prepognitve) sečnice v delu progaste zapiralke. To je dokazal Madersbacher z rentgensko preiskavo, ko se pri iztiskanju (Credé) ali pri napanjanju (Valsalva) sečnica v predelu zapiralke v višini mišic medeničnega dna prepogne in zoži. Med iztiskanjem in napanjanjem potiskamo sečni mehur in vrat sečnega mehurja navzdol in navzad, penilna sečnica pa je pritrjena na sramno kost. Tako v zapiralkinem delu sečnice medenične mišice, ki so kot mišična plošča med vratom mehurja in penilno sečnico, le-to stiskajo. Povečevanje pritiska samo bolj upogiba sečnico in ne dovoli učinkovitega praznjenja. Tega oženja sečnice ne vidimo pri slikanju sečnice po nasprotni poti (uretrogram), ne čutimo pri kateterizaciji in ne vidimo endoskopsko. Nekateri bolniki so se prilagodili tako, da med stiskanjem sečnega mehurja pritiskajo na presre-

Piše: prim. asist. mag. Miro Mihelič, dr. med.

dek in tako ne dovolijo prepogibanja sečnice.

Da gre za pomembno oviro, je dokazala meritev tlaka v sečnici na mestu zapiralke, ki je bil precej večji od tistega na vratu sečnega mehurja. Če so bolniki jemali alfa blokerje, se je tlak precej znižal. Ta izsledek pomeni, da je pri bolnikih z okvaro spodnjega motoričnega nevrona brez krčev z ohlapno paraplegijo prisoten stalen krč v zapiralčki. O tem še potekajo raziskave.

Kako?

Iztiskanje mehurja se lahko opravi na različne načine. Cilj iztiskanja je povečati tlak v sečnem mehurju, da omogočimo ali olajšamo izpraznitev sečnega mehurja. Najbolj pogosto se uporablja postopek Valsalva ali Credé (pritiskanje na spodnji del trebuha).

Učinek

Pri meritvi tlakov v sečnem mehurju in sečnici na različnih predelih so ugotovili le porast tlaka v sečnici, ne pa na vratu sečnega mehurja. Le pri dveh odstotkih so našli odprt vrat sečnega mehurja in sproščeno zunanjo zapiralčko, kar je pogoj za učinkovito izpraznitev pri tlakih, ki ne ogrožajo ledvic. Sklenili so, da ta postopek ni primeren pri bolnikih, kjer obstaja ovira v sečnici. Klinične izkušnje kažejo, da bolniki sečni mehur uspešno, vendar ne popolnoma izpraznijo z obema postopkoma.

Varno?

Z urodinamskimi in videourodinamskimi preiskavami so dokazali, da je kljub velikim tlakom v sečnem mehurju med postopkoma pretok seča zelo slab, zastajanje seča v sečnem mehurju pa pogosto. Zaradi zapletov na sečilih iztiskanje sečnega mehurja s pritiskom na spodnji del trebuha in napenjanje nista varna postopka, dokler tega ne potrdi urodinamska preiskava.

Zapleti

Zapleti nastanejo zaradi prevelikega tlaka v sečnem mehurju med postopkom. Lahko jih preprečimo z znižanjem upora v sečnici ali s čisto občasno samokateterizacijo.

Dolgoročni izid pri uporabi postopkov Credé in Valsalva postopkov in kvaliteta življenja

Sčasoma lahko pri več kot 50 odstotkih moških bolnikov dokažemo zatekanje seča v prostatične vode in

semenske mešičke. Zato je več zapletov z vnetjem prostate, semenskih mešičkov, obmodkov in mod. Pojavi se zatekanje seča v sečevoda in ledvična mehova z zastojem, vnetji, brazgotinjenjem ledvic, propadanjem in končno odpovedjo. Pritisk na medenično dno večkrat na dan medenično dno zelo obremenjuje in poveča verjetnost, da bo seč uhajal. Nastanejo izpadanje notranjih spolnih organov in končnega dela črevesja (genito rektalni prolaps) in povečani hemoroidalni vozli z vsemi zapleti.

Dodatno zdravimo z alfa blokatorji. Če učinkujejo, običajno povzročijo stresno uhajanje seča. Predlagali so tudi operativno rešitev prekomernega spuščanja sečnega mehurja in prostate: pritrnitev obeh na trebušno steno.

Uporabnost

Postopkov Credé in Valsalva ne dovolimo pri bolnikih s prekomerno krčljivo zapiralčko (sfinktersko hiperrefleksijo) in neuigranim delovanjem mišice sečnega mehurja in zapiralke (detruzor-sfinkter dissinergija). Postopek dovolimo le pri prekomerno krčljivem sečnem mehurju (hiperrefleksni mehur) skupaj z raztegnitvijo črevesne mišice zapiralke. S tem postopkom (en ali dva orokavična prsta v črevo in raztegotvanje zapiralke) sprostimo zapiralčko v sečnici in z napenjanjem izpraznimo sečni mehur.

Niso dokazali, da je postopek Credé bolj ali manj nevaren od postopka Valsalva.

Če pride do zapletov pri teh postopkih, je treba uvesti občasno čisto samokateterizacijo. Iztiskanje sečnega mehurja je varno samo in le, če ni zapletov in zadržkov in urodinamske preiskave dovolijo ta dva postopka.

Naš intervju

Predsetnik ZPS Ivan Peršak

Benjamin Žnidaršič

Ob 35-letnici Zveze smo pripravili pogovor z našim predsednikom Ivanom Peršakom, ki je »rasel« skupaj z organizacijo in v tem času pridobil toliko življenjske modrosti kot le malokdo. Pot do uspehov je vedno trnova. Naše življenjske zgodbe so sestavljene iz priložnostnih srečanj, zamujenih vlakov, knjig, ki se odpirajo na strganih straneh, priprtih vrat, zaprtih oken, naključnih pogledov čez plot in garaškega dela, ki zapolni to veliko posodo. Predsednik nam v pogovoru razkriva del svoje zgodbe in pogledov na življenje.

Zveza paraplegikov je po 35 letih delovanja pod tvojim vodenjem prerasla v eno najbolj dejavnih in prepoznavnih invalidskih organizacij pri nas. Pot je bila dolga, naporna, polna preobratov, različnih političnih sprememb in še bi lahko naštevali. Nam lahko na kratko strneš najbolj pomembne dogodke na

tej poti?

»Ob 35-letnici delovanja bi se predvsem rad spomnil ustanoviteljev Sekcije paraplegikov in tetraplegikov, ki so prihajali iz vrst porajajočih se športnikov paraplegikov. Šport je bil namreč prvi motiv našega neformalnega združevanja. Športni pričetki paraplegikov segajo pred leto

1965. Takrat je pod vodstvom prof. Bojana Hrovatina skupina paraplegikov, pacientov Zavoda za rehabilitacijo, odpotovala na delno prvenstvo Evrope na Dunaju. Bojan je takrat za prvenstvo, na katero smo bili povabljeni, vzel in izbral, kar je imel na voljo med varovanci

Obveznosti so velike in res sem garal in imel neprespane noči.

Zavoda. Na srečo so bili to mladi ljudje, ki so se tudi kasneje na veliko ukvarjali s športom. Mene takrat ni bilo zraven, ker sem bil že rehabilitiran.

V zavod sem se ponovno vrnil zaradi popravila aparatov za hojo. Prof. Bojan me je takoj vključil v svojo skupino. S športom sem se ukvarjal do leta 1980 in 15 let sem bil košarkarski trener.

To moram povedati, da se ve za vzrok organiziranja paraplegikov! Šport je takrat v zavodu veljal za obrehabilitacijsko dejavnost in je bil prvina rehabilitacijskega programa. Pohvaliti je treba zavod in njegovo vodstvo, da so nam v vsem stali ob strani, ko smo se leta 1969 organizirali. Bili so mnogi, naj omenim le direktorja Mira Vesela, primarija dr. Slobodana Grobelnika in dr. Ireno Grobelnik.

Prvo idejo o potrebi organiziranja paraplegikov je v sobi 14 v starem delu zavoda dal paraplegik **Srečko Švajger**, doma iz Bistrice pri Rušah.

Ležala sva kot soseda v štiri-posteljni sobi. Neko jutro leta 1960 je rekel, da bi morali ustanoviti društvo. Hvala mu za to idejo! Ker je že leta 1964 umrl, ni dočakal uresničenja svoje želje, ki sem si jo zapomnil in leta 1969 s sotovariši tudi uresničil.

Tiste čase prejšnjega stoletja sta v družbi obstajali le dve organizaciji, slepih in gluhih.

Paraplegiki smo s pobudami za ustanovitev pričeli kot tretji, pred zvezo društev telesnih invalidov. Politika ni dopustila samostojne organizacije za paraplegike, temveč so sklenili organizirati vse invalide skupaj, da bi jih lažje obvladovali. Zvezo društev telesnih invalidov je vodil polkovnik Udbe, tovariš Jež, ki je bil med vojno nekaj časa komandant Gradnikove brigade. Skupaj z Rankovičem je padel v politično nemilost in bil odstranjen iz

politike. Bil pa je pravšnji za invalide. Ime Ježa sem pozabil, vendar je bil družaben in, mislim, tudi dober človek.

Nam so dovolili ustanoviti sekcijo paraplegikov in tetraplegikov pri ZDTI, vendar smo se že leta 1972 osamosvojili. Mišično oboleli so svojo organizacijo ustanovili kasneje, vendar tudi leta 1969 - to vem, ker sem na njihovem zboru že zastopal našo organizacijo.

Za ustanovitelja imam sebe in desetčlanski izvršilni odbor, kot se je takrat reklo, in sicer tiste člane, ki imajo matično številko od 1 do 11. To so: Ivan Peršak, Ivan Tanjšek, Tatjana Šušteršič, Pavla Sitar, Martin Gorenc, Alojz Cvar, Branko Rupnik, Vojko Gašperut, Jože Globokar, Zlatko Bernašek in Hedvika Ivnik.

Na ustanovnem občnem zboru je sodelovalo 74 ustanoviteljev, prvo društvo pa je štelo 324 članov. Danes je živih samo še 106 ustanovnih članov, v petintridesetih letih jih je umrlo 218. Podatek iz matične knjige nam pove, da smo v 35 letih sprejeli 1510 članov, trenutno jih imamo

992, umrlo pa nam je 528 članov. Da bi 'na kratko' odgovoril, torej ni šlo. Treba se je namreč vsega spomniti in zapisati zanamcem, morda za kakšno kroniko o organizaciji v prihodnosti. Drugače je bilo vse mirno, je pisalo 'Jutro', čeprav so se v Pesnici na veselici stepili fantje, da je kri špricala! Torej je bilo res vsega in sem to še opisal v knjigi, ki jo je izdala Kraljeva, zato ne bi ponavljal, razen kako je bilo, ko je bilo hudo.

Napovedovali smo namreč protestni shod pred Skupščino Slovenije za 10. maj leta 1974, ki pa je bil prepovedan. Na taisti dan je namreč v Ljubljani govoril maršal Tito. Tega sicer ob napovedi nismo vedeli, vendar smo zadeli kačo v glavo. Posledice so bile hude, dvakrat me je obiskala Udba, enkrat ponoči. V že prej omenjeni knjigi sem tudi to opisal.

Takrat sem sklenil, da bom deloval in se zavzemal za pravice invalidov v sistemu, ki je veljaven. Dosežki shoda pa so bili presenetljivi. Pridobili smo lote-rijska sredstva in obnovitveno

Zadovoljen sem z opravljenim delom in uspehi, a ta občutek zadovoljstva vsebuje spoznanje, da je (ne)-hvaležnost plačilo sveta.

rehabilitacijo in še kaj od 14 zahtev shoda.«

Kaj tebi osebno pomeni delo predsednika ZPS, kakšne obveznosti prinaša in kakšno zadovoljstvo občutiš ob dobro opravljenem delu?

»Mislim, da je velik del mojega življenja darovan naši organizaciji v celoti. Obveznosti so velike in res sem garal in imel neprespane noči. Obveznosti so velike in sem jih dolžan polno izvrševati.

Zadovoljen sem z opravljenim delom in uspehi, a ta občutek zadovoljstva vsebuje spoznanje, da je (ne)hvaležnost plačilo sveta. Pričakoval bi, da bom na proslavi ob 35-letnici Zveze za 35-letno vodenje organizacije prejel vsaj šopek rož ...«

Koliko je bilo delo ZPS povezano z dnevno politiko in kako smo se znali paraplegiki vključevati v tekoče dogajanje na političnem področju?

»Delovanje Zveze je povezano s politiko pred volitvami in z oblastjo po volitvah, ker je invalidska organizacija le delujoča v interesu države, saj dela tisto, kar bi morala država, pa tega ne dela. Zato je včasih paradni konj, kdaj drugič pa v breme državi.«

Veliko družin je bilo ustvarjenih med paraplegiki, nekaj se jih je po poškodbi hrbtenjače tudi razdrlo. Kaj misliš, da je glavni vzrok, da se pari po poškodbi razidejo, in kaj je tisto, kar pare na invalidskih vozičkih na novo poveže v življenjsko skupnost?

»Podatki (angleški) kažejo, da je med paraplegiki manj ločitev kot med neinvalidnimi ljudmi. Razdrejo se tiste družinske skupnosti, kjer je bilo že vse narobe pred nastankom paraplegije. Zdaj je razdiranj manj, odkar se je medicinsko uredilo spolno življenje. Pare poveže ljubezen v

družinsko skupnost in se čudim, da to mene sprašujete, saj to vsi vedo, celo golobčka na žici! Sicer pa je družina naše kraljestvo in otroci srčno veselje in bogastvo, da lažje nosimo svoj križ paraplegije.«

Kaj tebi osebno pomeni obnovitvena rehabilitacija in kako si doživljal zadovoljstvo drugih paraplegikov in tetraplegikov, ko so odhajali v Pineto? Misliš, da se bodo vsa tista zadovoljstva ponovila v Pacugu?

»Obnovitvena rehabilitacija je temelj dejavnosti, ki po poškodbi za medicinskim zdravljenjem in medicinsko rehabilitacijo omogoča nadaljevanje življenja in dela paraplegikov. V potrditev te trditve naj navedem, da je od leta 1974 do danes povprečna starost umrlih narasla z 42 let na 60,5 leta, kar je že blizu neinvalidni populaciji. Pacug bo nadomestil Pineto, tudi 'Gusteljna' in vse tam sklenjene in stlane ljubezni, vendar nikoli več ne bo tako in jutri bo nov dan, kot je rekel prvi predsednik samostojne Slovenije.«

Kako bo vstop Slovenije v EU vplival na povezovanje paraplegikov in ali misliš, da bo ta vstop prinesel spremembe v socialnem varstvu invalidov?

»Ob vstopu v EU se bo bogatim miza šibila še naprej, revni pa bomo morali biti zadovoljni z drobtinicami. Kapitalizem je gonilo napredka in je v bistvu slab, vendar boljšega ne poznamo. Ne vemo, ali vodi človeštvo v pogubo in ali bo Zemlja vzdržala take grozovite obremenitve. Potrebujemo kisik, a sekamo tovarne kisika - gozdove.«

Ponovno te čakajo nove obveznosti, ki niso nič kaj rožnate. Kako se boš spopadel z njimi?

»Moj namen je dokončati gradnjo doma v Pacugu. Ta potreba izhaja iz mojega programa, napisanega pred 35 leti. Na volilni

skupščini sem postavil pogoj, da si izberem podpredsednika, ki bo prevzel moja dosedanja bremena vodenja in dela ZPS. Volilna skupščina zveze je pogoj sprejela in posledice razbremenitve (ob moji 70-letnici) so že tukaj in vidne. Dane Kastelic, ing., ima vse kvalitete, ki sem jih morda imel jaz, in še svoje. Pa seveda mladost in ambicije voditi Zvezo.«

Ima predsednik Zveze Ivan Peršak ob vseh obveznostih na zvezi in doma sploh še kaj prostega časa?

Najbrž vsi veste, da sem kot svetopisemski Abraham, ki mu je Sara po božji milosti v visoki starosti rodila sina. Imam ženo in dva sinova, stara tri in osem let. To me nadvse osrečuje in vesel sem, da bom po teh volitvah imel več časa zase in za družino. In še to, s starejšim sinom Tilnom delam devetletko. On pomaga meni, jaz pa njemu, ker znam poštevanko na pamet, on pa ima digitronček, da preverja, ali sem prav izračunal.

Rekel bi, da je prosti čas »zguba časa«, prosti čas mora biti preokupacija. Jaz rad vrtam in pilim in ponovno se učim telegrafije:

.....
.....«

Na svojem popotovanju skozi življenje potrebujemo cilje. Eden izmed največjih razlogov za uspeh in razvoj Zveze paraplegikov Slovenije je v pravih odločitvah in pomembnosti postavljanja ciljev. Za te je bil prav gotovo odgovoren in zaslužen Ivan Peršak. Ljudje, ki si znajo postavljati cilje in si jih zapišejo na list papirja, dosežejo v življenju veliko več. Živijo srečnejše družinsko življenje, opravljajo delo, ki jih veseli, in predvsem jim življenje pomeni izziv. Vsak nov dan pričakujejo z nestrpnostjo, kaj se jim bo danes spet zgodilo čudovitega in enkratnega.

DP ISTRE IN KRASA

Slovesen in pomemben dogodek za obalno-kraške paraplegike

Kombi tudi za DP Istre in Krasa

Jože Globokar

V aprilu so tudi obalno-kraški paraplegiki dočakali nadvse pomemben dogodek. Pred našim še nedograjenim domom v Pacugu sta namreč veleposlanik Evropske unije Erwan Fouéré in županja občine Izola Breda Pečan prerezala trak in tako simbolično prižgala zeleno luč za prevoz obalno-kraških paraplegikov z novim kombiniranim vozilom. Zatem je ključne invalidom na vozičkih prilagojenega vozila predsedniku društva Željku Geciju izročil predstavnik Avtohiše Real Dušan Kastelic. Slovesnemu dogodku so se pridružili še: vodja programov EU v Sloveniji Mojca Krisper, podžupan občine Piran Drago Žerjal, predstavniki italijanske organizacije ANGLAT, predsednik FIHA Janko Kušar, predsednik odbora za družino, socialo, zdravstvo in invalide Stanislav Brenčič, mag. Luj Šprohar in drugi.

Ob tej priložnosti so paraplegiki na maloobmejnem območju z Italijo želeli opozoriti tudi na težave, s

katerimi se pri vključevanju v normalne življenjske tokove vsak dan ubadajo. Zato hočejo na območju

Priveditve ob predaji vozila so se udeležili veleposlanik EU v Sloveniji gospod Erwan Fouéré, predsednik ZPS Ivan Peršak, županja Občine Izole gospa Breda Pečan, podžupan Občine Piran Drago Žerjal, predstavniki italijanske organizacije ANGLAT, predsednik FIHA Janko Kušar, predsednik odbora za družino, socialo, zdravstvo in invalide Stanislav Brenčič, vodja EU programov v Sloveniji Mojca Krisper in drugi.

skupnih vrednot s svojimi sposobnostmi dejavno sodelovati.

Veliko varnih in srečno prevoženih kilometrov s kombijem so obalno-kraškimi paraplegikom zaželeli:

Drago Žerjal – podžupan občine Piran: »Danes je obalno-kraškimi paraplegikom kljub slabemu vremenu posijalo sonce. Enakega mnenja je tudi naša županja Vojka Štular, ki vam pri vaših prizadevanjih za boljše in lepše življenje članov zagotavlja vso podporo. Lepo novo kombinirano vozilo vam bo vsekakor v veliko pomoč.«

Dane Kastelic – podpredsednik Zveze: »Uporabnikom na invalidskih vozičkih prilagojeno vozilo bo sestavni del izvajanja dejavnosti Društva paraplegikov Istre in Krasa. Poleg tega pa bo vključeno tudi v projekt povezovanja s paraplegiki Evropske unije, ki bi si želeli ohranjati svoje prepotrebno zdravje na tem delu slovenske obale, torej v tem za zdaj še nedograjenem domu.«

Željko Geci – predsednik DP Istre in Krasa: »To je ob petindvajsetletnici našega društva izjemna in dragocena pridobitev. Delujemo na območju obalnokraške regije in povežemo člane v desetih občinah. Z vozilom bomo zagotovili vsem članom in nečlanom udeležbo pri vseh dejavnostih društva. S to pridobitvijo bo olajšano delo društva, Zveze in zagotovljeno kvalitetnejše življenje članov. Vozilo bo služilo tudi potrebam tukajšnjega doma. Seveda brez sofinanciranja Evropske unije in Zveze paraplegikov Slovenije tega podviga ne bi mogli izpeljati. Zato se še enkrat zahvaljujemo EU ZPS, občinam in vsem drugim sodelavcem, ki so nam pri tem projektu pomagali ali so nas kakorkoli podprli.«

Trak sta slovesno prerezala Erwan Fouéré in Breda Pečan, še prej pa je veleposlanik EU pripomnil: »Cilj Evropske unije je bil: doseči večje razumevanje izzivov ljudi z invalidnostjo, predstaviti nove poti pri premagovanju ovir, spremeniti predsodke do invalidnosti kot tudi doseči pravice in polno udeležbo invalidov v družbi. Društvu čestitam za ta velik prispevek k izboljšanju kakovosti življenja paraplegikov na

Velika pridobitev za prevoze paraplegikov na slovenski obali.

tem območju Slovenije. Hkrati čestitam tudi za ustvarjanje partnerstva z italijansko organizacijo ANGLAT. Dodam naj, da je zame predaja tega novega vozila kot del sklada Evropske unije PHARE še poseben privilegij.

Slovesni dogodek je prav prisrčno popestril paraplegik Adolf Košmrl, ko je na svoji »frajtonarci« zaigral nekaj poskočnih slovenskih narodnih, posebno prijetno presenečen in vesel pa je bil veleposlanik Erwan Fouéré, ko mu je vodja projekta Phare in slikar Benjamin Žnidaršič v imenu Društva paraplegikov Istre in Krasa izročil svojo z usti ustvarjeno sliko.

Slovesni dogodek so obalnokraški paraplegiki pripravili pred našim še nedograjenim domom v Pacugu z namenom, da bi visoke goste in širšo javnost opozorili na težave pri gradnji doma. Gostje so si nato z zanimanjem ogledali naš dom in se ponovno strinjali, da ga je treba čimprej dograditi.

Prijetno presenečen in vesel pa je bil veleposlanik Erwan Fouéré, ko mu je vodja projekta Phare in slikar Benjamin Žnidaršič v imenu DPIK izročil svojo z usti ustvarjeno sliko.

DP GORENJSKE

Marija in Jure naj prostovoljca leta

Ljubica Jančar

Iz MLADINSKEGA SVETA SLOVENIJE smo prejeli javni razpis za naj prostovoljko in naj prostovoljca za leto 2003. Ko smo preučili vse pogoje, smo se odločili, da predlagamo dva naša stalna in dolgoletna spremljevalca, ki že vrsto let pomagata vsem članom v društvu in tudi zunaj njega.

Tako smo predlagali za naj prostovoljko **Marijo Črne**, ki se je vključila v našo družbo pred devetimi leti in ji je med nami nadvse lepo. Hudo pa pogreša morske užitke, ker zaradi službenih obveznosti ne more biti naša spremljevalka na obnovitveni rehabilitaciji v Pineti. Za naj prostovoljca pa smo predlagali **Jureta Logožarja**, našega častnega člana, nekdanjega voznika kombija in dolgoletnega spremljevalca. Jure je z nami že osemindvajset let, seveda pa upamo, da bo z nami vsaj še toliko let in da nam bo v Semiču kahal tako dobro, kot zna le on. No, naučila ga je njegova soproga, to pa že moramo povedati!

Za naj prostovoljce je bilo pred-

laganih čez 150 kandidatov iz vse Slovenije, priznanja pa jih je dobilo le 50. Večino so predlagale socialne službe Slovenije, majhno število druga društva in le Marijo in Jureta društvo paraplegikov. Ne vemo, zakaj je bilo tako, a gotovo se v vsakem našem društvu najde kdo, ki si to priznanje prav gotovo zasluži.

V poročni dvorani mestne ljubljanske hiše je priznanja slovesno podelil minister za delo, družino in socialne zadeve **dr. Vlado Dimovski**. Minister je vse toplo pozdravil, se zahvalil mentorjem za trud pri vzgoji prostovoljcev in izrazil upanje, da se bo v prihodnje prostovoljno delo še bolj razmahnilo tako v humanitarnih organizacijah kot tudi v soseskah.

Naj prostovoljca Marija Črne in Jure Logožar z Ljubico Jančar

Društvo paraplegikov Dolenjske, Bele krajine in Posavja

Avto za Mijo

Društvo paraplegikov Dolenjske, Bele krajine in Posavja je pred dobrim letom in pol za članico Mijo Pungeršič pričelo akcijo zbiranja denarja za nakup avtomobila. S pomočjo različnih sponzorjev in donatorjev nam je uspelo zbrati 1.800.000 SIT in pri TPV Novo mesto uveljaviti določen popust. Tako smo v maju Miji nabavili in predali

vozilo na ročno upravljanje.

Mija je v Novem mestu končala gimnazijo, vseskozi z odličnim uspehom. Jeseni namerava pričeti študirati arhitekturo v Ljubljani. Avtomobil Renault Talia že čaka, da bo Mija pričela opravljati vozniški izpit. Želimo ji srečno vožnjo, vsem donatorjem pa se iskreno zahvaljujemo!

Na sliki Mija prevzema ključe od direktorja novomeške enote BTC Iva Longarja, v ozadju pa so: predsednik Lions kluba Novo mesto dr. Rafael Kaps in guverner za območje Slovenije Lions klubov Milan Kapetan.

Seminar za ustvarjanje stikov »Mladi in invalidnost« Siderno v Kalabriji, Italija

Navezali smo trdne vezi

Vesna Susič

Društvo študentov invalidov Slovenije (DŠIS) je letos še posebno dejavno v evropskih projektih, ki jih razpisuje in financira program Mladina. S tem svojim članom ponuja več možnosti za potovanja. Udeleženci lahko združijo koristno s prijetnim, spoznajo veliko novih prijateljev in navežejo stike za prihodnje projekte. Tako pripomorejo tudi k prepoznavnosti DŠIS-a v drugih državah.

Že decembra je na naslov društva prispela ponudba za sodelovanje na seminarju na temo mladih in invalidnosti, ki naj bi marca potekal v mestecu Siderno na skrajnem jugu Italije. Na seminarju naj bi pridobivali predvsem stike z organizacijami, ki delujejo na področju mladih oseb s posebnimi potrebami (predvsem s fizično invalidnostjo), ter načrtovali prihodnje projekte in izmenjave mladih.

Gostujoča organizacija Nosside 2000 je program seminarja zelo dobro pripravila. Z Vesno Grbec, članico DP Istre in Krasa, sva bili že ob predstavitvi navdušeni, zato sva se zelo veselili srečanja in sodelovanja s predstavniki še šestih evropskih držav: Italije, Španije, Velike Britanije, Malte, Estonije in Romunije.

Ker sva imeli na voljo le eno mesto za spremljevalca, sva se odločili, da naju bo na seminar spremljala kar moja mama, ki ima veliko izkušenj in bo lahko najbolje pomagala obema. Meseci so minevali in že je bil tukaj dan odhoda. Po zadnjih napotkih in podukih o programu Mladina smo se vse tri odpravile na pot proti Sidernu oziroma Kalabriji. Na tržaškem letališču smo naletele na nekaj težav, saj uslužbenci niso imeli prav veliko izkušenj z natovarjanjem električnih vozičkov, a vseeno nam je uspelo vzleteti. Na vmesni postaji v Rimu je vse gladko potekalo in že smo bile na zadnjem kosu poti. Pristale smo na letališču v Lamezia Termah in kaj kmalu naletele na lepo »presenečenje« – eden od vozičkov se je namreč med potjo precej poškodoval. Nekako smo ga usposobile v dokaj normalno stanje. Na letališču so nas pričakali predstavniki Nosside 2000 in njihov topli sprejem nas je hitro spravil v dobro voljo. Strpali smo se v prilagojen kombi in se s tirenske obale odpeljali proti Sidernu, ki leži na obali Jonskega morja. Vozili smo se med nasadi pomaranč in stoletnimi gozdovi oljk. Izčrpanost in slaba volja zaradi vozička sta se z vsakim kilometrom umikali dobri volji in pričakovanju novih dogodkov.

Prvi dan je potekal v kaosu prihodov,

namestitev in spoznavanja. Razpoloženje je bilo enkratno, saj so organizatorji (sami mladi simpatični fantje) poskrbeli, da so že pred začetkom samega seminarja popadale meje zadrege in sramežljivosti.

Zvečer po zelo okusni večerji je bila na programu le predstavitev organizacije Nosside 2000, ki se ukvarja z združevanjem mladih na območju Locride, ohranjanjem in širjenjem tradicionalne folklore, druženjem in tudi z osveščanjem javnosti o vprašanju mladih s posebnimi potrebami, odstranjevanju arhitektonskih ovir itd. Fantje so nam izčrpno predstavili pokrajino Kalabrijo, v kateri leži Siderno, njeno zgodovino in lokalne zanimivosti. Hkrati se nam je na kratko predstavila tudi druga italijanska organizacija, ki je sodelovala kot sogostiteljica. Organizacija Amici della Terra Calabria (Prijatelji dežele Kalabrija) se ukvarja predvsem z ekologijo in varstvom narave, a ima v svojem okviru tudi oddelek, ki se ukvarja z invalidnostjo in okoljem.

Dejavnosti so se v pravem pomenu besede začele šele naslednje jutro, ko smo bili končno vsi zbrani in pripravljeni na delo. Začelo se je s spoznavanjem in igrkami imen ter tako imenovanimi igrami za prebijanje ledu. Razlik med udeleženci in asistenti ni bilo, tako da je morala tudi mama Štefka pobrskati po spominu in pokazati, kako dobro znamo Slovenci angleško.

Združili smo koristno s prijetnim.

Čas do kosila je minil med smehom in zabavo, tako da smo bili že po nekaj začetnih igrah stari prijatelji. Odkrili smo celo, da našo malo Slovenijo predstavljamo kar tri Vesne. Poleg naju je sodelovala še Vesna K., ki je zastopala organizacijo Vera in luč. Na ta račun se je zgodilo več smešnih pripetljajev.

Dr. Domenico Albanese, Giuseppe in Lorenzo Tarzia so bili glavni idejni vodje in so se med trajanjem seminarja zelo trudili, da bi dosegli čim boljše rezultate. Sledile so predstavitve organizacij in naša je požela dokaj bučen aplavz. Precej zanimanja je vzbudila predvsem pri italijanskih udeležencih.

Zvečer so nam fantje pripravili presenečenje. Peljali so nas v picerijo, nato na nočni potep po mestu, zatem pa še v diskoteko. Pri tem podvigu se je izkazala iznajdljivost naših fantov, saj so morali poseči po domišljiji, da so naju z Vesno spravili v najeti kombi. Tistega s klančino ni bilo več, zato so v nekaj minutah od nekod privlekli nekaj rampi podobnega. Kasneje smo izvedele, da so predelali leseno hotelsko odrsko klančino, da so naju spravili v kombi. Pri izkrcanju pred restavracijo so s kombijem zaprli glavno ulico, toda še enkrat sta se izkazali odprtost in sproščenost prebivalcev. Kljub dolgi zapori se nihče ni pritoževal, celo pomagali so naju dvigniti v picerijo, ki ima previsok prag, da bi lahko z vozički normalno vstopili.

Po dogodivščinah s prevozom, nala-

ganjem in razkladanjem je večer potekal na bučen južnoitalijanski način. Med splošnim navdušenjem gostov lokala nam je uspelo celo zapeti slavno Volare. Iz restavracije smo se kar peš odpravili do diskoteke in občudovali lepoto mesteca v nočni podobi. Diskoteka je bila dostopna tudi za naju, tako da nam za vstop ni bilo treba izvajati adrenalinskih podvigo. Večer se je prevesil v noč in noč v jutro, ko smo se vrnili v hotel. Dobra in močna kava nas je naslednje jutro postavila pokonci in nas napolnila z močmi za delo, ki nas je čakalo čez dan.

Jutro je potekalo ob spoznavanju programa Mladina ter delu v manjših večnacionalnih skupinicah na temo lokalne skupnosti, cilji in metode uresničevanja projektov proti diskriminaciji. Sprejel in pozdravil nas je tudi župan in se v imenu lokalne skupnosti zavezal, da bo v nekaj letih v mestu odstranil vse arhitekturne ovire, da bo tako popolnoma dostopno za ljudi na invalidskih vozičkih. Obisk smo sklenili z ogledom mesta in enournim uživanjem ob morju.

Popoldne je potekalo v delovnem razpoloženju, saj smo predstavljali razne projekte na temo mladih in invalidnosti. Projekti so nato postali tema obravnave. Ta dejavnost je trajala vse do večerje, po kateri nas je ponovno čakalo presenečenje.

Omenila sem že, da se organizacija Nosside 2000 ukvarja tudi s folkloro in tradicijo Kalabrije in pokrajine Locride, in tako so nam večer

| V nekaj dneh smo stkali prava prijateljstva in ustvarili trdne vezi.

popestrili s svojimi plesi, pesmimi in predstavitevijo zgodovine. Toda udeleženci seminarja nismo ostali le pasivni opazovalci dogajanja, temveč smo morali pri plesu in petju tudi sodelovati. Tako smo se naučili narodne pesmi Calabrisella in plesa tarantela. Lahko mi verjamete, da smo se super odrezali in se nasmejali do solz. Tradicionalni večer se je nadaljeval s tradicionalno zabavo in spet je napočilo jutro.

Zadnji dan pred odhodom smo pisali projekte, ki smo jih predstavili prejšnji dan, ter iskali partnerske države, ki bi z nami sodelovale. Delo je bilo zahtevno in se je zavleklo še po kosilu. Ko nam je uspelo vsaj delno opraviti birokratski del, smo se odpravili v sosednje mesto na ogled prostorov organizacije Amici della Terra. Sprejel in pozdravil nas je njen predsednik in nam predstavil njihovo delovanje in posege, da bi dosegli izboljšave tudi v boju proti diskriminaciji in mlade s fizično invalidnostjo bolj vključevali v družbo sovrstnikov.

Na predvečer odhoda smo poskusili tamkajšnje dobrote in dobrote držav udeleženk. Slovenska miza je bila dobro obložena in naša vina, likerji, medica in potica zelo pohvaljeni. Pokušina se je spremenila v zabavo za slovo in bilo nam je hudo, ko smo

pomislili, da je naslednje jutro že čas za odhod.

Zadnje jutro je bilo v znamenju odhodov in slovesa. Težko je verjeti, da se lahko v tako kratkem času navežejo tako trdne vezi prijateljstva, a prav to se je zgodilo nam v tistih petih dneh seminarja. Še posebno močne vezi smo spletle z organizatorji seminarja in predstavniki organizacije Amici della Terra. Z njimi potekajo dogovarjanja za več skupnih projektov. Giuseppe, Lorenzo, Domenico A. in Domenico V., Marco, Mario, Alessandro in drugi so trdo delali, da bi vse potekalo v najlepšem redu in da bi se kot njihovi gostje dobro počutili. Zelo so se potrudili, da bi tudi nama z Vesno kljub neprilagojenemu okolju omogočili popolno vključenost. In za to sva jim zelo hvaležni.

Tako se je iztekla najina zelo pozitivna izkušnja s seminarjem in skupaj z mamo smo odhajale polne novih idej in volje za pripravo novih projektov. Bila je res enkratna prilžnost in lahko rečem, da nam je vsem veliko dala.

Obisk Kalabrije pa priporočam vsem, ki si želijo lepe pokrajine in čudovitega morja. Tam vladata toplina ljudi in barvitost tradicije in zgodovine.

Potepanje po Prekmurju in Dolenjskem

LOV NA S5-UL LOKATORJE

Edo Cerkvenik

Tistim, ki niso radioamaterji, naj pojasnim, da so S5-UL LOKATORJI majhna polja slovenskega ozemlja, razdeljena na nekakšno približno 7 kilometrov dolgo in 4,5 kilometra široko mrežo. Takih polj je v Sloveniji 784. Od teh jih je v JN65 64, v JN66 82, v JN75 235, v JN76 333 in v JN86 70.

Za diplomu UL-S5 je treba imeti 200 potrjenih zvez z različnih lokatorjev. Za vsakih nadaljnjih sto zvez dobi tekmovalec še nalepko. To je kmalu po osamosvojitvi Slovenije dopolnil sedaj že pokojni S51TE. Skoraj vsak konec tedna je bil z devetelementno anteno in teleskopskim drogom na drugem kraju. Takih zanesenjakov sedaj na žalost ni več. Sicer pa bi na prste ene roke lahko naštel tiste, ki jim je uspelo »narediti« vse lokatorje, kot rečemo v žargonu. Predvsem tisti obmejni so problematični - ne le da tam ni nikogar, tudi z avtom ni mogoče priti povsod.

Meni je od doma (JN75AP) samo v JN65 uspelo narediti vseh 64 lokatorjev. Precej dobro imam obdelano tudi Dolenjsko in del Štajerske, po zaslugi S57LKU-Martina iz Brežic in S52EM - Mirka, ki je bil dvakrat z menoj v Čateških toplicah.

Lani jeseni sem bil prvič v Prekmurju (JN86) skupaj s S56KDO-jem in njegovo XYL-ko. Njej sva prepustila volan, sebi pa mikrofona. Naslednji dan smo obiskali našega prijatelja v Dobrovniku (JN86EP) S56TGJ, ki nas je ob reki Muri skozi Lendavo in še naprej do madžarske meje - JN86FO, JN86GN, JN86GN - vodil prav do JN86HL. To je bil zadnji vroč

dan v minulem letu. Končali smo v njegovi zidanici. O tem ne bom pisal, to je treba doživeti. Jože, hvala ti za vse!

Tretji dan sem se zbudil v meglenem jutru in se udeležil rejlija kot sovoznik v Murski Soboti (JN86CP). Končali smo v Sebeborcih (JN86CR), kjer me je kljub bograču in dobri kapljici zeblo kot psa. Četrty dan smo se skozi Tišino (JN86BP), Gornjo Radgono (JN7-6XG), Ihovo (JN76WP) ... vračali proti domu.

Letos aprila sem bil po nekaj letih spet v Čateških toplicah (JN75TV), skupaj z starima znancema S55SL - Leonom in S56REM - Emilijo, njegovo XYL-ko. Prvo, kar je bilo narejeno v hišici 161, je bilo postavljanje devetelementne YAGI-antene, pri čemer je zelo prav prišel podstavek za senčnik. Zveze so bile odlične in vsak dan je bil kakšen novi lokator v logu. Nekega dne smo se odpeljali tudi na 684 metrov visoko Planino (JN75ST) in vzpostavili največ zvez. Največ nam je pomagal radioamater s Ptuja S52GC - Franc, ki se je z avtom vozil po tistih lokatorjih, s katerimi je zelo težko vzpostaviti zveze (Hlaponci - JN76xl, Polenjšek - JN86AL, Podgorci - JN86AK, Sretkovci - JN86AJ, Cirkulane JN86XI, Sv. Avguštin - JN76XG itd. Tako sem svojo zbirko obogatil še za 20 novih lokatorjev.

Lep 73!

Ne iščimo ljudi za šport, poiščimo raje šport za človeka

Niko Cankar, prof. športne vzgoje

Svet Evrope je leto 2004 razglasil za leto učenja s športom. Temu povabilu smo se odzvali tudi v Zavodu za usposabljanje invalidne mladine v Kamniku, kjer se izobražuje preko dvesto gibalno oviranih otrok in mladostnikov. Dogodek, ki smo ga poimenovali GIBALNA OVIRANOST IN ŠPORT - SODELOVATI IN ZMAGATI, je potekal štirinajstega maja v našem vzgojno-izobraževalnem centru.

Dan športa je želel predvsem osvetliti pomen gibanja kot osnovne značilnosti in potrebe vsakega človeka za kakovostno življenje, kar še posebej velja za gibalno ovirane. Gibanje kot telesna aktivnost je temeljnega pomena za normalen razvoj človeka in za ohranjanje psihofizičnih sposobnosti. Šport ima na področju vzgoje edinstven položaj, saj zagotavlja harmonični razvoj telesa in duha. Poleg tega so učinki rednega ukvarjanja s športom tudi po izteku šolanja ugodni in zagotavljajo dejavno preživljanje prostega časa. Šport ima pomembno vlogo pri razvijanju sodelovalnih odnosov med ljudmi, spodbuja strpnost in socialno povezanost.

S primerno telesno aktivnostjo je močno povezano tudi zdravje. Za vse ljudi s posebnimi potrebami je ena od temeljnih nalog skrb za zdravje. Zato je zadovoljevanje potrebe po gibanju pomembnejša dolžnost, ki pa jo žal vse pre pogosto zanemarjamo. Vse to in še več so bile ugotovitve strokovnjakov, ki se že vrsto let profesionalno ukvarjajo s športom, rekreacijo, vrhunskim športom, športno vzgojo, šolsko zakonodajo, izobraževanjem študentov in gibalno vzgojo ter sodelujejo v programih, namenjenih gibalno oviranim ljudem.

Namen našega dneva športa je bil povezati teorijo športa s praktičnimi prikazi prilagojenih športnih aktivnosti.

Štirinajstega maja smo na široko odprli vrata za vse gibalno ovirane otroke in mladostnike, ki se izobražujejo v rednih šolah po vsej Sloveniji. Vsi gostje in njihovi spremljevalci, starši in učitelji športne vzgoje so lahko prisluhnili pogovoru na okrogli mizi in se aktivno vključili v športne delavnice, ki so ponudile širok izbor možnosti ne glede na stopnjo gibalne oviranosti posa-

Priljubljena je tudi sedeča odbojka.

meznika. Delavnice s prilagojenimi športnimi vsebinami so izvedli učenci in dijaki našega zavoda v sodelovanju z mentorji. Vse prilagojene aktivnosti, ki so bile predstavljene, in še mnoge druge so del rednih programov športne vzgoje in razširjenih programov, ki v naši ustanovi potekajo redno ves čas izobraževanja. Pomembno je poudariti, da naši otroci in mladostniki zaradi svoje gibalne oviranosti niso oproščeni aktivnega dela pri pouku športne vzgoje, kar bi želeli tudi za vse mlade, integrirane v redne osnovne in srednje šole. Da bo integracijski zakon zaživel v vsej popolnosti, je naloga vseh športnih pedagogov, da v svoje programe umestijo dejavnosti, ki bodo omogočale gibalno oviranim mladim enakopravno vključitev v proces športne vzgoje. Le tako bo njihovo izobraževanje popolno.

Otroci se ukvarjajo z različnimi športi

Veliko namiznoteniško tekmovanje pri nas

Dolinarjeva prva, Pintarjeva tretja

Jože Globokar

Društvo paraplegikov ljubljanske pokrajine je s trenerjem Gorazdom Veckom v zadnjih dneh aprila v Laškem pripravilo veliko in odmevno namiznoteniško tekmovanje za različne skupine invalidov. V športni dvorani Tri lilije je svoje spretnosti s celuloidno žogico na 24 mizah pokazalo kar 175 športnikov iz 21 evropskih, azijskih in ameriških držav. Med njimi sta vrhunške uvrstitve dosegli tudi naši odlični tekmovalki Andreja Dolinar in Mateja Pintar. Za pravilno sojenje je skrbelo kar 35 mednarodnih in republiških sodnikov.

Po pričakovanju sta med našimi igralci namiznega tenisa najboljše rezultate dosegli evropski ekipni prvakinji Andreja Dolinar in Mateja Pintar. Najprej sta osvojili prvo mesto v ekipni konkurenci, nato pa sta zablesteli še v posamičnih dvobojih. Mateja je žal v polfinalu izgubila z Aleno Kovanovo iz Slovaške, toda osvojila je še vedno odlično tretje mesto. Andreja je bila v

Mateja Pintar in Andreja Dolinar veseli ob odlični uvrstitvi

nekoliko boljši formi. V polfinalnem srečanju je gladko s 3:0 ugnala Angležinjo Clarie Hrris, nato pa v finalu še Mehičanko Tereso Arenales. Zlata in bronasta kolajna, to je lep izkupiček in veliko priznanje za naši športnici, ki bosta septembra barve Slovenije zastopali tudi na največjem športnem srečanju - paraolimpijskih igrah v Atenah!

V moštvenem tekmovanje so naši tekmovalci osvojili nevhvaležno četrto mesto, v posamični konkurenci pa so izpadli pred finalnimi dvboji.

Mednarodni turnir v Laškem je bila največja tovrstna športna prireditev pri nas, zato je od organizatorja Društva paraplegikov ljubljanske pokrajine in vodje tekmovanja Gregorja Gračnerja zahtevala velike organizacijske sposobnosti. Pri organizaciji in izvedbi mednarodnega srečanja namiznoteniških igralcev so sodelovali še: Brane Pagon, Tomaž Demšar, Senad Osmanagič in drugi. Ta velika športna prireditev je zahtevala tudi velik denarni zalogaj, ki so ga prispevali številni pokrovitelji, med njimi še posebej PIVOVARNA LAŠKO, ZDRAVILIŠČE LAŠKO IN OBČINA LAŠKO.

DRŽAVE UDELEŽENKE: Avstrija, Belgija, Bolgarija, Češka, Francija, Grčija, Hrvaška, Irska, Italija, Lichtenstein, Madžarska, Mehika, Nemčija, Španija, Slovaška, Srbija in Črna gora, Švedska, Švica, Anglija in Slovenija.

Športniki, sodniki, spremljevalci in drugi funkcionarji (vseh je bilo več kot 230) so bili nastanjeni v Zdravilišču Laško. Po izjavah sodeč so bili z organizacijo, bivanjem in še posebej s hrano zelo zadovoljni. No, ob razglasitvi in podelitvi rezultatov ob sklepni slovesnosti jim je že tako lep večer popestril še naš priznani ansambel Victory.

Prizorišče tekem v športni dvorani Tri lilije

24. Pogačnikov memorial in 8. mednarodni turnir

Prva italijanska ekipa Castelveccchio

Jože Globokar

V organizaciji Društva paraplegikov ljubljanske pokrajine, pod pokroviteljstvom Mestne občine Ljubljana in s sponzorstvom ZPS je od 23. do 25. aprila v športni dvorani OŠ v Zgornjem Kašlju pri Ljubljani potekal že 24. Pogačnikov memorial in osmi tradicionalni mednarodni košarkarski turnir.

Med petimi ekipami (CASTELVECCHIO in A.S.P.G. FRASSATI – Italija, S.K. HOBIT BRNO – Češka, DP KRANJ in DP LJUBLJANA – Slovenija) je zmagovalni pokal tokrat osvojilo italijansko moštvo CASTELVECCHIO pod vodstvom trenerja Marjana Trdine. Ker je tokrat nastopilo le pet reprezentanc, so se vse ekipe pomerile med seboj. Pokale je podelila županja mesta gostitelja Danica Simšič.

Otvoritveno tekmo sta odigrali ekipi S.K. Hobit Brno in A.S.P.G. Frassati. Po povsem izenačeni tekmi v treh četrtinah (40:41) so na koncu z rezultatom 57:49 slavili Italijani. V drugi tekmi sta se pomerili domači ekipi DP Ljubljana in DP Kranj. Gostitelji so ves čas vodili in Gorenjce ugnali z rezultatom 59:42 (42:25). Zatem sta na parket »privozili« ekipo Castelveccchio in S.K. Hobit Brno. Ta tekma je bila zelo podobna prvi, saj so Italijani po treh četrtinah vodili le za

Ekipe ob razglasitvi rezultatov

en koš (52:50). No, v zadnji četrtini so italijanski košarkarji le pokazali svojo pravo igro in Čehi nadigrali z rezultatom 75:57. Najlepša, najbolj zanimiva in najbolj izenačena je bila četrta tekma turnirja, ko sta se pomerili ekipi A.S.P.G Frassati in DP Ljubljana. Četrtime: 13:16, 31:33, 47:47 in končni rezultat in 71:69 za Ljubljanačane. V peti tekmi - DP Kranj-Castelvecchio - so po dokaj izenačenem boju pod koši (Gorenjci so ob polčasu celo vodili) z rezultatom 68:54 (26:28) ponovno slavili Italijani. Šesta tekma DP Ljubljana-S.K. Hobit Brno je domačinom prinesla prvi poraz in prvo razočaranje. Čehi so bili vso tekmo boljši in so zaslužno osvojili točke (69:57 – 33:23). Zadnja tekma prvega dne turnirja - A.S.P.G Frassati-DP Kranj je prinesla zmago Italijanom (72:57 – 35:28).

V prvi tekmi drugega dne tekmovanja sta se pomerili italijanski ekipi Castelvecchio in A.S.P.G Frassati. Po dveh četrtinah je že kazalo na presečenjenje, saj je favorizirana ekipa Castelvecchio zaostajala za visokih osem točk. Toda ta ekipa je znana po

tem, da svojo moč pokaže v zadnji četrtini. Rojake je premagala kar za 21 točk (65:44 – 21:29). V deveti tekmi turnirja - DP Kranj-S.K. Hobit Brno so Čehi nadigrali Gorenjce (79:56 – 38:32), v zadnji - Castelvecchio-DP Ljubljana pa Italijani Ljubljanačane (67:57 47:26).

Ob spominu na pionirja športa paraplegikov Toneta Pogačnika, njegove ideje in sposobnosti za organiziranje tekmovanj doma in v tujini, so organizatorji v biltenu zapisali: »Šport že od nekdaj združuje narode. Tokratna prireditve z udeležbo petih ekip iz srednjeevropskih držav to potrjuje, hkrati pa opozarja, da v tem okolju živimo in delamo tudi ljudje s posebnimi potrebami. Naš način življenja ni drugačen od drugih prebivalcev, le zaradi naše gibalne oviranosti je treba odpraviti več ovir. Te pa niso vedno le arhitekturne! In ravno z raznoterimi oblikami javnega delovanja včasih bolj, včasih manj uspešno opozarjamo in ozaveščamo okolico, ki nas obdaja.

Košarka je med paraplegiki zelo priljubljena in močno razvita športna panoga, tako doma kot tudi v tujini. Zato s takšnimi tekmovanji krepimo mednarodne vezi, kar ni koristno samo za šport, ampak tudi za spoznavanje življenja, zakonodaje, reševanja težav in bogatenje socialnih stikov s paraplegiki drugod po svetu. S tem javnosti pokažemo našo aktivno vlogo, saj take in podobne prireditve paraplegiki v celoti pripravimo in izvedemo sami.«

Po razglasitvi rezultatov je športnike

Košarkarje je nagovorila ljubljanska županja Danica Simšič.

pozdravila in jim čestitala za uspešne nastope županja mesta Ljubljana Danica Simšič, nato pa je kapetanom reprezentanc podelila pokale.

Zmagovalni pokal je osvojila neporažena ekipa CASTELVECCHIO iz italijanskega mesteca Gradiške, pokal za drugo mesto ekipa A.S.P.G. FRASSATI – Italija, za tretje S.K. HOBIT BRNO – Češka, za četrto DP LJUBLJANA in peto DP KRANJ – Slovenija.

Športnikom košarkarjem se je za udeležbo na tekmovanju zahvalila v.d. predsednice društva Mirjam Kanalec, jih povabila na tekmovanje prihodnje leto in jim zaželela srečno vrnitev na svoje domove.

Letošnje tekmovanje v spomin Toneta Pogačnika in mednarodni turnir so omogočili in podprli številni donatorji, ki so jih organizatorji poleg reprezentanc in predstavitve mesta gostitelja predstavili v ličnem priložnostnem biltenu.

Mednarodna košarkarska liga štirih držav

Bosanski ekipi na vrhu

Kronist

S sklepnim turnirjem v športni dvorani v Zgornjem Kašlju se je sredi maja končala tudi mednarodna košarkarska liga Alpe-Jadran. Pred tem je osem moštev iz Avstrije, Hrvaške, Bosne in Hercegovine ter Slovenije odigralo tekme v štirih krogih. Prvo in drugo mesto sta osvojili moštvi iz BiH, tretje in četrto moštvi iz Slovenije, peto in sedmo moštvi iz Hrvaške, šesto in osmo pa moštvi iz Avstrije. Najboljše košarkarje paraplegike ima torej Bosna in Hercegovina.

TRETJI KROG (o prvih dveh smo pisali v prejšnji številki) je skupina A

odigrala v športni dvorani v Zgornjem Kašlju pri Ljubljani, skupina B pa v

športni dvorani Frohnleiten v Gradcu.

V tem krogu je prišlo do manjšega zapleta, ker avstrijska ambasada zaradi prepozne vloge ni odobrila vstopne vize za ekipo SKK Sana. Tekem v Gradcu niso mogli odigrati, zato so jih nadomestili v zadnjem krogu turnirja. Do zapleta je prišlo še v skupini A, ko je ekipa Stela iz Zagreba samovoljno zapustila igrišče. Točki so pripisali ekipi KIS Una-Sana iz Bihača.

ČETRTI KROG je za skupino A v športni dvorani St. Veit pripravil košarkarski klub RSV Kärnten iz Avstrije, za skupino B pa v športni

dvorani Krško Slovenija II.

FINALNI TURNIR so ekipe odigrale v športni dvorani v Zgornjem Kašlju. Prvo mesto je osvojila KIS Una-Sana, drugo SKK Sana (obe BiH), tretje Slovenija I, četrto Slovenija II, peto KIK Stela (HR), šesto RSV Flink Stones (A), sedmo KIK Brod (HR) in osmo RSV Kärnten (A).

V tekmi za tretje mesto sta se pomerili domači ekipi

V tem mednarodnem projektu so poleg ekip, v katerih je nastopilo 97 tekmovalcev, sodelovali še: vodja lige, sodniki Tomšič, Šafarič, Zaletelj in Dečman iz Slovenije, Peić, Katić in Pencinger iz Hrvaške, Hribernig in Ademi iz Avstrije ter Topić in Ferizović iz Bosne in Hercegovine in komisarji Lukan, Lučev in Kastelic.

V štiriindvajsetih rednih in štirih finalnih tekmah so igralci dosegli 2483 točk. Najboljši med njim so bili: Ante Štimac (HR) 127 točk, Fadil Velibašič (BiH) 113 in Janko Koren (SLO) 97 točk.

Ekipam je pokale za dosežene uspehe in udeležbo podelil podpredsednik Zveze paraplegikov Slovenije Dane Kastelic.

Priznanje za najboljšega strelca je prejel Ante Štimac

Na sklepnem turnirju – play offu blesteli košarkarji DP Ljubljana

Naslov državnih prvakov Ljubljančanom

Kronist

Slovenski košarkarji paraplegiki so v organizaciji Zveze za šport invalidov Slovenije skleпно srečanje v košarkarski državni ligi odigrali v športni dvorani v Zgornjem Kašlju pri Ljubljani. Na tako imenovanem play-offu so pod vodstvom trenerja Edvarda Planinca nepričakovano zablesteli košarkarji DP Ljubljana in po nekajletnih slabših uvrstitvah ponovno postali državni prvaki.

Ljubljančani so po štirih krogih startali z drugega mesta in so se najprej pomerili z ekipo DP Novo mesto. Če so v minuli sezoni z Dolenjci odigrali kar nekaj razburljivih tekem, je bilo tokrat povsem drugače. Ljubljančani so imeli igro vse od začetka trdno v svojih rokah, nadigrali so Dolenjce in zaslužno zmagali z rezultatom 80:58.

V tekmi za prvo mesto so se srečali s favoriziranim moštvom Maribora. Ponovili so igro iz prve tekme in ponovno dosegli zavidljivo razliko v koših. Naslov državnih prvakov so namreč dosegli s 27 koši razlike - 72:45!

V tekmi za tretje mesto so košarkarji DP Novo mesto premagali lanskoletne državne prvake, ki so tako pristali na zadnjem, četrtem mestu.

Najboljši trije igralci slovenskega državnega prvenstva so: Janez Učakar (DP Kranj) s 113 točkami, Marjan Župarič (DP Novo mesto) s 101 točko in Gregor Gračner (DP Ljubljana) s 97 točkami. V slovenskem državnem prvenstvu je sodelovalo 61 tekmovalcev. Ob razglasitvi rezultatov je košarkarjem za uspešne nastope čestital predsednik Zveze za šport invalidov Slovenije Emil Muri, nato pa je zmagovalnim ekipam podelil kolajne.

Pokalno prvenstvo v košarki v Murski Soboti

Mariborčani so se oddolžili za poraz

Kronist

Štiri slovenske ekipe, ki so sodelovale v slovenskem državnem prvenstvu, so se pomerile tudi za pokal Zveze paraplegikov Slovenije. Tokrat je v Murski Soboti pokalno prvenstvo pripravilo Društvo paraplegikov Prekmurja in Prlekije. Mariborski košarkarji, ki so jim Ljubljančani nepričakovano izpulili naslov državnih prvakov, so se oddolžili za poraz in osvojili naslov pokalnega zmagovalca Zveze. Tretji so bili Novomeščani, četrtri pa Kranjčani.

Prekmurški paraplegiki nimajo svoje košarkarske ekipe, zato so svojim članom in prebivalcem ob Muri želeli nekoliko pobliže predstaviti to najbolj priljubljeno kolektivno igro slovenskih paraplegikov. No, tudi v društvih, ki so nosilci ekip v košarki na vozičkih, so se dogovorili, da bodo pokalno prvenstvo vsako leto odigrali v drugi

slovenski pokrajini.

Najboljši trije igralci pokalnega turnirja so bili: Rudi Centrih (DP Novo mesto) s 36 točkami, Janez Učakar (DP Kranj) in Slobodan Banjac (DP Ljubljana), ki sta dosegla vsak po 34 točk.

Ob izteku ligaške in pokalne sezone v

košarki na vozičkih za leto 2003/2004, ki se je končala s pokalnim tekmovanjem, je o zgodovini te zvrsti športa nekaj besed povedal predsednik Zveze Ivan Peršak. Košarka na vozičkih ima že čez trideset let domicil v Zvezi paraplegikov Slovenije, zato je naša organizacija tudi nosilec te panoge v Sloveniji.

! Pokal za prvo mesto

Ekipam sta pokale podelila namestnik župana Murske Sobote in predsednik DP Pomurja in Prlekije, veliki prehodni pokal Zveze pa je zmagovalni ekipi DP Maribor podelil predsednik Zveze.

Tradicionalni Grnjakov memorial v kegljanju

Največ kegljev je podrl Viktor Rupnik

■ *Kronist*

Tudi Društvo paraplegikov Koroške ima svoje memorialno tekmovanje. Tokrat so v aprilu s podporo Zveze paraplegikov na kegljišču ŠC Ravne na Koroškem že devetič zapored pripravili ekipno in posamično kegljaško srečanje v spomin na svojega člana in odličnega kegljača Stanka Grnjaka.

V ekipni konkurenci so kegljači ljubljanskega območja že nekaj let v samem vrhu. To premoč so dokazali tudi na Grnjakovem memorialu, saj so drugouvrščene Mariborčane premagali za 57 kegljev (1694-1637). Celjani so na tretjem mestu zaostajali že za 265 kegljev, četrti so bili s 1368 podrtimi keglji kegljači Gorenjske, peti (1360 kegljev) gostitelji Korošci, šesti Dolenjci (1236) in sedmi kegljači in kegljačice (1188) iz DP Istre in Krasa.

V posamični konkurenci med kegljačicami je bila najboljša Senka Ivan-

iševič - LJ (420), drugo mesto je osvojila Cvetka Štirn - LJ (367), tretje pa Ivanka Kostevc - MB (336).

Med veterani je največ kegljev podrl Boris Šter - KR (365), za njim se je s 359 podrtimi keglji uvrstil Tone Kušar - LJ, tretje mesto pa je osvojil Miha Kostevc - MB (342 kegljev).

Tudi tetraplegiki imajo v svojih vrstah odlične kegljače. Mladen Fabjan - CE je osvojil prvo mesto (381), drugo je zasedel Marjan Štibler - MB (348), tretje pa Aleš Povše - CE (344).

Seveda pa so najbolj zanimivi in napeti boji v članski moški konkurenci. Tokrat se je za zmagovalca Grnjakovega memoriala potegovalo kar 29 kegljačev. Zmagal je Viktor Rupnik - LJ, ki je podrl 449 kegljev, medtem ko je Tone Kanc - NM, ki se ponaša z izjemnim rekordom 519 podrtih kegljev, tokrat s 408 keglji osvojil šele deveto mesto. Drugo mesto je osvojil Zlatko Bernašek - LJ (434), tretje pa domačin Srečko Kotnik (427 podrtih kegljev).

Za pravi potek tekmovanja je skrbela sodniška trojka Kopmajer.

Športno in kulturno srečanje z madžarskimi paraplegiki

Mednarodno sodelovanje

■ *Matija Merklin*

Naše društvo že več let prijateljuje s paraplegiki sosednje države - Madžarske. Sodelujemo na kulturnem in športnem področju. To mednarodno sodelovanje pa je za nas pomembno tudi zato, ker so v našem društvu včlanjeni tudi paraplegiki madžarske narodnosti. Tako imajo priložnost, da se s pomočjo takega sodelovanja povežejo z matičnim narodom.

Letos smo tridnevno srečanje organizirali v aprilu. V kulturnem domu v Dobrovniku smo pripravili športno srečanje v šahu in pikadu, ki so ga popestrili učenci dvojezične šole iz tega kraja. Prisrčen nastop so izvedli v slovenskem in madžarskem jeziku. Slavnostni nagovor je imel podžupan občine Dobrovnik, ki je bila tudi pokrovitelj tega srečanja.

V šahu so bili paraplegiki iz Madžarske

! V šahu so bili boljši gostje, v pikadu pa mi.

premočni za nas in so z rezultatom 5:0 osvojili vse točke. V metanju pikada smo bili boljši mi in zmagali s 3:2.

Naši športniki so se povratnega srečanja na Madžarskem udeležili drugi konec tedna v maju. Rezultati šahovskih dvobojev in metanja pikada so bili enaki kot pri nas.

IX. Radejev memorial

Največ prvih mest Mojci

Jože Globokar

Društvo paraplegikov Dolenjske, Bele krajine in Posavja je maja pripravilo že deveti šahovski turnir v spomin na prvega predsednika društva in velikega ljubitelja šaha Jožeta Radeja. Tokrat se je 22 šahistov paraplegikov iz sedmih pokrajinskih društev na črno-belih poljih pomerilo v OŠ Bršljin v Novem mestu. Tretjič zapored je bila najboljša Mojca Grilc in tako je ponovno osvojila prehodni pokal. Mojca je tudi sicer najboljša šahistka spominskega tekmovanja, saj je na devetih turnirjih osvojila največ prvih mest.

Tokrat je že kazalo na presenečenje, saj je favorizirano Mojco v tretjem krogu nepričakovano premagal vse boljši domači šahist Tomaž Bregar. V naslednjem krogu je Stane Videtič (DP Ljubljana) premagal Bregarja in se znašel v najboljšem položaju. Ob tem

Domačin Tomaž Bregar je premagal zmagovalko Mojco Grilc.

naj dodamo, da je bil Videtič zmagovalec VI. turnirja pred tremi leti, toda v nadaljevanju je remiziral in nato v obračunu z Mojco izgubil. Boj za prvo mesto je bil izgubljen, po vodi pa je zaradi nepremišljene in nerazumljive napake splavalo tudi drugo mesto. V zadnjem krogu se je namreč srečal s Francijem Cilenškom. Potegnila sta že kar nekaj potez, ko sta ugotovila, da zaman »nabijata« po izključeni digitalni uri. Za pozabljivost sta bila kriva oba! Videtič je postavil figure na začetni položaj in zahteval nov začetek partije, Cilenšek, ki je imel kmeta več, pa je modro čakal na sodniško odločitev. Ker Videtič ni hotel sprejeti ponujenega remija, sodniku Ludviku Cvirnu ni preostalo drugega, kot da

točko pripiše Cilenšku.

Prehodni pokal in zlato kolajno je ponovno osvojila nečakinja Jožeta Radeja Mojca Grilc (6), drugo mesto po spletu okoliščin Franci Cilenšek (5,5; LJ), tretje vsestranski Benjamin Žnidaršič (5, KP), četrto Tomaž Bregar (5, NM), peto Božo Krevsel (5, KR), šesto Vojko Gašperut (5, KP), sedmo Stane Videtič (4,5; LJ), osmo Danilo Jakomin (4,5, KP), deveto Zlatko Bernašek (4, LJ) in deseto Jože Plejnšek (4, LJ).

Prehodni pokal in kolajne je podelil predsednik DP Dolenjske, Bele krajine in Posavja Jože Okoren, vsi tekmovalci pa so dobili majice, ki jih bodo spominjale na dobro pripravljeno deveto spominsko šahovsko tekmovanje.

Sodnik Ludvik Cvirn, drugouvrščeni Franci Cilenšek, zmagovalka Mojca Grilc, tretji Beno Žnidaršič in predsednik društva Jože Okoren

Na likovnih delavnicah se veliko naučimo

Ljudje nas radi sprejmejo

Irena Furlan

Že več let se paraplegiki zbiramo na likovni delavnici v Semiču. Zveza ima v tem lepem vinorodnem belokranjskem kraju svoj dom, v katerem se lahko na različnih srečanjih zbirajo paraplegiki in njihovi spremljevalci, da jim pomagajo pri negi, pospravljanju, kuhanju in družabnem srečevanju. Ljudje nas radi sprejmejo v svoj kraj in radi imajo ta naša srečanja. To potrjuje tudi župan Semiča Janko Bukovec, ki nas vsako leto pride pozdravit. Tudi letos nas je obiskal in nam zaželel dobrodošlico.

Kot vsako leto nas je bila spet polna hiša. Jaz sem tokrat že drugič sodelovala v tej karavani prijateljstva. Niti hladen in deževen maj nam ni preprečil srečanja. Nekoliko sem sicer zamujala, zato sem imela malo strahu in treme, ki sem ju čutila še od minulega leta.

Kaj vse so že narisali in naslikali v času, ko me je hišnik našega doma vozil v Semič! Prava paša za oči in dušo. Ko sem opazovala njihova začeta dela, sem si sama pri sebi priznala, da nimam nobenega posebnega znanja in da jih ne bom nikoli dohitela. Občudovala sem, kako mešajo barve, da pridejo do pravega odtenka, in jih nato nanašajo na papir ali platno. Nastajali so izdelki, da mi je od lepote zastajal dih!

Ko sem premelevala, kje in kako začeti, je k meni pristopil mentor Jože Potokar in kmalu sva našla primerne ideje. Počasi so nastajali skromni izdelki, ki so pokazali, da bom z mentorjevo pomočjo zmogla še kaj več, kot sem pričakovala. V likovni delavnici so namreč potrebni velika zbranost, dobro opazovanje predmetov in

Nekaj sem pa že ustvarila!

narave. Veliko načinov in metod je uporabnih. Nekaj mi je le uspelo naslikati.

Izdelke smo razstavili v prostorih KS Semič. Ogledalo si jih je lepo število ljudi. Domačini so nam pripravili celo krajšo slovesnost, kar nas je še posebej razveselilo.

Obilo znanja in zadovoljstva

Likovna delavnica v Semiču

Benjamin Žnidaršič

Likovna delavnica v Semiču je tudi letos prinesla obilo zadovoljstva, znanja in novih likovnih del, ki so bila v maju na ogled v Taborski hiši v Semiču.

Nadarjenost in znanje, kolikor smo ga doslej pridobili z likovnim izobraževanjem, smo nadgrajevali v različnih

slikarskih tehnikah: risbi, grafiki, akvarelu, vitražu in olju. Pod mentorskim vodstvom Jožeta Potokarja in Rassa Causeviga smo z likovnim podajanjem na svoja platna in papir ujeli atmosfersko občutene podobe, ki smo jih vsak po svoje izbirali iz ponujenih motivov.

Na delavnici je bilo prisotnih 17 slikarjev paraplegikov, od tega šest najtežje poškodovanih, ki slikajo z usti. V Semič so prišli iz šestih naših deželnih društev. Imeli smo osem spremljevalcev, ki so nam pomagali pri delu in negi.

Na tokratni slikarski delavnici so se izpopolnjevali: Dragica Sušanj, Irena Furlan, Jožica Ameršek, Branko Rupnik, Zlatko Bernašek, Damjan Rogelj, Metod Zakotnik, Jože Tomažič, Jani Bevc, Jakob Kaučič, Miran Jernejšek, Željko Vertelj, Silvo Mehle, Boris Škrjanc, Boris Šter, Vojko Gašperut in Benjamin Žnidaršič. Različnost slikarjev in njihova bogata in iskreno občutena izražanja so se plemenitili z izbranim poslušom mentorjev, ki so pomagali s svojimi izkušnjami tako pri risbi kot tudi pri barvni interpretaciji.

Ustvarjalno delo ne sme in ne more biti samo sebi namen. Sleherno ustvarjanje katerekoli umetnostne zvrsti, od likovne pa do besedne (proza in poezija), izgubi svoj smisel in pomen, če ostane ljudem nedostopno in prikrito. Zato smo s pomočjo občine Semič in župana Janka Bukovca tudi letos pripravili predstavitev narejenih likovnih del v Taborski hiši v Semiču.

Različnost slikarjev se je plemenitila z izbranim poslušom mentorjev.

Uspeshi slikarjev

Kronist

Naši slikarji so v zadnjem času eni od najbolj dejavnih pri Zvezi. Veliko razstavljajo, se izpopolnjujejo v likovnih delavnicah in se predstavljajo v medijih, šolah in na različnih kulturnih prireditvah.

Med najbolj uspešnimi je Vojko Gašperut - Gašper, ki sodeluje tudi na razstavah za zlato paleto. V aprilu je sodeloval na natečaju za abstraktno slikarstvo, uvrstil se je na razstavo v Slovenskih Konjicah in prejel pohvalo. Bil je nekoliko presenečen, kajti abstrakcija ni ravno njegovo področje. No, po pohvali, ki mu je dala spodbudo, bo o tem stilu slikanja verjetno resneje razmišljal!

Gašper je maja na razstavi v Mengšu za delo »Stara mestna ali vaška jedra« prejel certifikat kakovosti. To priznanje je eno največjih, ki jih lahko pri nas prejme slikar. Zato še vedno ostaja v »igri« za zlato plaketo, kot jo podeljujejo ob koncu leta.

Seveda se ob teh uspehih ni ustavil, saj je že ob kocu maja na ex-temporu v Trstu prejel pokal žirije in za isto delo še drugo sponzorsko nagrado. Na tej razstavi je pokal prejel tudi naš dobri znanec in prijatelj Marjan Novak, sicer že dobitnik certifikata.

Prihaja še natečaj za oljno sliko. Tu je Gašper najmočnejši, seveda pa bo zadovoljen, če se bo le uvrstil na razstavo.

Kako uspešni in ustvarjalni so naši slikarji, lahko spoznate ob prebiranju številnih prispevkov, ki jih objavljamo v tej številki našega glasila.

Vojko Gašperut Gašper

Skupna razstava Željka Vertelja in Angele Medved Občudovanja vredna dela

Jože Globokar

Aprila sta na skupni razstavi v Jelovškovem likovnem salonu (Kulturni dom španskih borcev v Ljubljani) svoja umetniška dela razstavljala naš član Željko Vertelj in članica Krščanskega bratstva bolnikov in invalidov Angela Medved. Oba sta tudi člana mednarodnega združenja likovnih umetnikov (VDMFK), ki svoja dela ustvarjajo z usti ali nogami. Željko slika z usti, Angela pa z nogami. Način ustvarjanja in njuna dela so vsekakor občudovanja vredni. Razstavo je pripravila založba UNSU.

»Najboljših in najlepših stvari ne moremo videti niti se jih dotakniti ... občutiti jih moramo s srcem!« je ob začetku kulturnega srečanja pripomnila voditeljica Irena Kališnik in obiskovalcem predstavila oba umetnika:

Željko Vertelj se je leta 1959 rodil v Ljubljani. Že v mladosti ga je veselilo slikanje, navduševala ga je narava, še posebej gozdovi. Postal je gradbeni tehnik, nazadnje pa je delal v gozdarstvu.

Po hudi prometni nesreči v letu 1993

Željko Vertelj postaja vse bolj uspešen slikar.

je postal tetraplegik, toda že naslednje leto je začel slikati z usti. Najprej so bile poteze s čopičem nekoliko nekontrolirane, težke, okorne, z veliko vaje in močne volje pa je vse šlo lažje. Slika v olju na platno, najraje pa upodablja kočevske gozdove. Sodeloval je na razstavah v Budimpešti, na Brjah pri Ajdovščini, v Semiču, ob petnajstletnici

Doma starejših občanov v Kočevju (kjer prebiva in ustvarja še danes) ter na vseh razstavah združenja.

Angela Medved se je leta 1932 rodila v Cirkovicah kot četrti otrok v enajstčlanski družini. Že od rojstva ji ni bilo dano, da bi roke uporabljala kot drugi ljudje, vendar je, čeprav drugačna, z neustavljivo voljo dosegla vse tisto, kar zmorejo »normalni« ljudje. Pri šestih letih je začela pisati z nogo in z nogo se je naučila opravljati vsa vsakdanja življenjsko pomembna opravila ... To so suhoparne besede, toda Angela lika, kuha, pere, plete, kvačka, pospravlja stanovanje, upravlja z gospodinjskimi aparati ..., skratka, vse dela z nogami! No, in pred petnajstimi leti se je na svoj nenavadni način preizkusila tudi v slikarstvu. Z nogo je naslikala svoje prve slike in kmalu je postala štipendistka VDMFK. Še več, Angela z nogami izdeluje (kvačka, veze) tudi prečudovite prte, ki po svoji lepoti in razsežnosti presegajo vso domišljijo.

Prav pri Angeli in Željku bi se ljudje, ki jih v obup spravljajo drobcene in nepomembne vsakodnevne težave, kaj hitro naučili, kaj resnično pomeni tista prava življenjska preizkušnja. Toda življenje je »na videz« že od pamtiveka krivično!!!

Umetnostni zgodovinar dr. Cene Avguštin, dolgoletni prijatelj in strokovni svetovalec, pa je o Željku in Angeli med drugim povedal: »Željko Vertelj je slikar, ki mu oblikovanje globinskih razsežnosti prostora v določenem izbranem slikarskem motivu pomeni poseben izziv. V ta okvir bi lahko uvrstili predvsem tri njegova dela – Mlin ob reki, Reka med gozdovi in Ravninska reka. Najbolje doslej

ocenjena Verteljeva slika je Kopicu v snegu. Njuno na jug obrnjeno stran je otoplilo in razkrilo sonce, severno pa še prekrivajo zaplate snega. Bolj zanesljivo in prepričljivo slikar ne bi mogel simbolizirati človeške usode!

Slikar Vertelj je realist, kar posebej kažejo njegova oblikovno zrela tihožitja, ob realizmu pa se vedno bolj vidno porajajo ekspresivno, simbolno obarvane težnje, ki izpričujejo njegovo občutljivo naravo.

Značilnost slikarstva Angele Medved je njena sposobnost natančnega opazovanja vidnega sveta, ki se ne omejuje le na krajino, temveč se kaže tudi pri oblikovanju drobnih predmetov v številnih tihožitjih.

Angela Medved vse dela z nogami.

Slikarkin občutek za barvo opazamo tako pri njenih vedutnih kompozicijah kot pri tihožitjih. Njene barve vnašajo v slike toplo razpoloženje in prijetno domače počutje, ki se prenašata tudi na gledalca.

Vrh v svojih slikarskih prizadevanjih je Angela Medved dosegla z upodobitvijo štorcelj v njihovem gnezdu. V oblikovanju ptičjih teles, njihovih medsebojnih razmerjih in razmerju do okolja ter zgledni kompozicijski zasnovi se je izkazala kot pravi slikarski realist. Hkrati je v povsem novem figuralnem motivu ohranila tisto razpoloženje, ki s svojo toplino preveva vsa njena dela.

Lepo kulturno prireditev je popestril mladi glasbenik Tomy Farkaš. Nadarjeni osmošolec igra klavir že sedem let, zaigra pa tudi na pozavno in bas kitaro.

Razstava likovnih umetnikov ZPS v Trbovljah

Največja razstava doslej v organizaciji ZPS

Kronist

Zveza paraplegikov Slovenije je v maju s člani revirskih likovnikov RELIK v Trbovljah pripravila največjo razstavo naših slikarjev doslej. V galeriji Delavskega doma je z 97 deli sodelovalo kar 16 naših likovnih umetnikov. Razstavo je pod pokroviteljstvom občine Trbovlje odprl župan Bogdan Barovič.

Revirski likovniki so v skupini RELIK združeni že več kot 40 let. V svojih vrstah imajo izredno dobre, uspešne in priznane likovne ustvarjalce, ki razstavljajo na številnih razstavah doma in v tujini, seveda so prejeli tudi vrsto nagrad in priznanj. Tudi naše likovnike poznajo, saj so si nekateri ogledali že več njihovih razstav. In tako naše sodelovanje z likovno skupino RELIK traja že dalj časa.

Ko so si ogledali naša likovna dela, se je porodila zamisel, da bi se likovni

Župan Bogdan Barovič je bil navdušen ob pogledu na razstavo.

umetniki ZPS z večjo razstavo predstavili tudi v likovni galeriji v Trbovljah. Še posebej pa so želeli predstaviti tista dela, ki jih naši umetniki ustvarjajo z usti. Ob tej priložnosti je predsednik RELIKA Branko Železnik pripomnil: »Ko človek gleda ta likovna dela, se vpraša, ali sploh obstaja človeška meja v volji po ustvarjalnosti.«

Župan občine Trbovlje Bogdan Barovič, ki mu je likovna umetnost zelo blizu (tudi sam slika z oljem na platno), je povedal: »Ta oblika kulture, kakršno vidimo danes, pomeni veliko več, kot bi marsikdaj želeli videti, nekaj lepega, pomembnega, ustvarjalnega, slavnega, svetovnega ... Poznam prijatelje, ustvarjalce, ki jih spoštujem in so mi dali voljo, da nekaj znamo in to tudi naredimo. Pa vseeno čutim, da mi manjka nekaj, kar imate vi. To so želja, volja in vztrajnost, s katero ustvarite najlepša dela. Na sliki občudujem naše soline – zlate in takšne, kot so, in taka so tudi druga dela. Lahko se še tako trudim, vendar tiste volje in vztrajnosti, ki jo kažete, ne bom nikoli dosegel. Posebej pa sem vesel in ponosen, da ste pripravili tako

lepo in bogato razstavo pred našim občinskim praznikom in da je naš RELIK prvi, s katerim se povezuje.«

Umetnostni zgodovinar dr. Cene Avguštin je ob odprtju razstave številnim ljubiteljem likovne umetnosti povedal, da na stenah galerije visi ustvarjalno jedro skupine likovnih umetnikov pri Zvezi paraplegikov. In da prav tako kot drugi slovenski umetniki želijo tudi umetniki, ki svoja dela ustvarjajo na drugačen način, prispevati svoj delež k bogastvu naše likovne kulture. Nato je dr. Avguštin s kratko likovno kritiko ocenil posamična likovna dela in njihove ustvarjalce.

Če naš pogled na razstavljena dela v tej zanimivi likovni RELIKOVI galeriji, kjer se leto za letom, mesec za mesecem vrstijo razstave in druge likovne prireditve, strnemo v celoto, lahko ugotovimo, da so dela naših razstavjalcev dosegla zavidljivo raven.

Izredno lepo razstavo, ki jo je pomagal udejanjiti vsestranski in nepogrešljivi član RELIKA, likovni umetnik Jože Potokar - Cvrčo, je popestril še moški pevski zbor ZARJA.

Naši likovniki na razstavi v Trbovljah

Umetniki DP Istre in Krasa so se predstavili v TRSTU

Benjamin Žnidaršič

Med pomembne dejavnosti članov Društva paraplegikov Istre in Krasa se uvršča slikarstvo. Med našimi člani že vrsto let obstaja veliko zanimanje za likovno umetnost, večina jih je uvrščena med naše najtežje telesno prizadete člane.

Kulturna dejavnost našega društva že dlje časa išče možnosti za čezmejno

sodelovanje. Prav letos, ko je Slovenija stopala v EU, je tudi naše društvo v

Vojko Gašperut – Gašper je predstavil slikanje z usti.

sodelovanju z italijanskim partnerjem v projektu PHARE (ANGLAT) hotelo z razstavo in demonstracijo slikanja z usti pomembno zaznamovati ta dogodek. Z razstavo slikarskih del naših članov Vojka Gašperuta, Jožeta Tomažiča in Benjamina Žnidaršiča smo ta cilj tudi udejanjili v predverju veletrgovine Il Gullia, kjer je razstava od 22. maja pa do 18. junija vzbujala pozornost tržaških nakupovalcev in mimoidočih. Ob odprtju razstave smo predstavili slikanje z usti, ki ga je spremljala tudi italijanska televizija.

Razstava ni bila pomembna samo z vidika slikarske prezentacije, ampak tudi s stališča, da se invalidi v družbi pojavljamo z enakimi sposobnostmi. Ker se je razstava prekrila z vstopom Slovenije v EU, smo prvi med invalidskimi organizacijami na simbolični način »podrli« mejo.

Tudi na Opčinah smo predstavili slikanje z usti.

Podrte meje utrjujemo tudi drugače

Benjamin Žnidaršič

Z odprtjem novih prostorov Društva - Sklada Mitje Čuka na Opčinah v sosednji Italiji se je pokazala možnost kulturne izmenjave. Društvo deluje pri izobraževanju mladih invalidov in pomaga pri premagovanju njihovih vsakdanjih težav. Obenem jih skuša čim bolj animirati, zato v ta namen pripravljajo raznovrstne delavnice.

Tudi DP Istre in Krasa se je ob pomoči Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti s kulturno prireditvijo in demonstracijo slikanja vključilo v del tega izobraževanja. Ob tej priložnosti smo mladim invalidom predstavili možnost slikanja z usti.

Direktorica Sklada Mitje Čuka Jelka Cvelbar je ob odprtju razstave med drugim povedala: »Skupina umetnikov, ki jo imamo danes v gosteh, ni nekaj posebnega le po svoji skupni značilnosti, ampak zato, ker dokazuje trdoživost in iznajdljivost človeškega bitja. Sleherni izmed njih pogumno odpira dimenzije in obzorja, ki so marsikomu od nas zastrti. Zastrti zato, ker si enostavno ne vzamemo časa za to, da bi duhovno rasli. Nič nam ne manjka in nimamo nobene posebne potrebe po tem, da bi izurili svoja usta, ki bi nam nadomestila prste, dlani in zapestja ... Pa vendar postavljamo na prvo mesto vse kaj drugega kakor svojo notranjo rast, kakor sposobnost znati prisluhniti tistemu notranjemu jazu, ki nas dela človeka in zbližuje s soljudmi ...

Naših današnjih gostov, likovnih ustvarjalcev, pa nobena ovira ne more zadržati, da ne bi prisluhnili glasu iz notranjosti, ki jih v življenju bodri in jim pomaga, da svoje občutke pregetejo v obliko in barvo umetniške stvaritve. V likovnih delih se lahko pozoren obiskovalec in gledalec naužije tiste življenjske vedrine, ki jo tisti, ki še ničesar hujšega nismo izkusili, včasih tako pogrešamo. Takrat v sebi začutimo praznino in nemoč, ki bi ju predanost sproščeni ustvarjalnosti in duhovnim vrednotam lahko prav lepo zapolnila. To nam izpričujejo dela, ki so danes pred nami.«

Naša likovna in literarna govorica je bila sporočilo zamejskim Slovencem. Slovenci onstran meje pa so nas prepričali z neizmerno željo po ohranjanju slovenstva in slovenskega jezika, saj v matični državi do te elementarne govorice nismo več pozorni. Naša prevelika navajenost na potrošniško komunikacijo je lahko vzrok nerazumevanja, da bi prisluhnili drugačnim načinom komuniciranja.

Likovna razstava Vojka Gašperuta in Benjamina Žnidaršiča v GALERIJ & CO v Izoli. Projekt je iz programa Phare sofinancirala EU.

Prva med razstavljalci

Jože Globokar

Na Puntih v Izoli sta zakonca Hermes-Horvat v maju odprla večnamensko GALERIJ & CO. Odprtje novih prostorov so na pobudo občine Izola združili z odprtjem likovne razstave dveh priznanih slikarjev Društva paraplegikov Istre in Krasa, Vojka Gašperuta in Benjamina Žnidaršiča. Razstavo in prostore je odprla županja občine Breda Pečan.

V galeriji bo potekala mednarodna jadralska in umetniška dejavnost iz

Avstrije, Italije, Nemčije in drugih držav. Naša dva likovna umetnika, ki

sta tudi člana mednarodnega združenja slikarjev, ki svoja dela ustvarjajo z usti ali nogami, pa sta imela posebno čast, da prva razstavljata v novoodprti galeriji.

Županja Breda Pečan je ob tem kratkem slovesnem dogodku poudarila, da je ta umetniška dejavnost, ki se začne z odprtjem prve razstave v galeriji, zagotovo nekaj posebnega in pomembnega. Po njenih besedah je v Izolo prinesla lepote, ki jih likovni umetniki ustvarjajo na drugačen način. »Ko gledamo slike, kakršne sta ustvarila Vojko Gašperut in Benjamin Žnidaršič, vidimo, da človek, ki je telesno prizadet, ima težava z gibanjem,

videnjem, sluhom, lahko ustvari nekaj tako lepega in čudovitega, česar drugi ljudje, ki teh omejitev nimamo, ne zmoremo. Morda pa prav te omejitve v človeku odkrijejo tisto, kar se v njem skriva? Vesela sem, da so njune slike prve na razstavi v tej galeriji; vesela tudi, da sta zakonca Horvat v Izolo

Razstavljalca Beno in Gašper

prinesla novo idejo poslovne dejavnosti. Tu bodo obiskovalci med drugim našli miren kotiček in uživali v umetnosti.

In to je še en korak naprej pri razvoju občine, ki je odprta za vse dejavnosti,« je še dodala županja.

Voditeljica slovesnega dogodka Sabina Popek je po likovni kritiki, ki jo je napisala Polona Škodič, predstavila oba slikarja. O Vojku Gašperutu je med drugim dejala, da je gotovo eden najvidnejših in najustvarjalnejših slikarjev, ki slikajo z usti, in da se je v slovenski likovni prostor vpisal kot likovni ustvarjalec, ki je že zdavnaj presegel zgolj ljubiteljsko slikanje. Dosegel je že vsega spoštovanja vredno raven.

O pesniku in veliko »mlajšem« slikarju Benjaminu Žnidaršiču pa je dejala, da se njegova slikarska ustvarjalnost z vsakim novim delom vedno bolj prepričljivo uresničuje. Odločil se je, da bo vztrajal in se z veseljem in neomajno voljo predajal barvam in čopiču. Čeprav slika z usti, v tem ne vidi nikakršnih ovir oziroma omejitev. Za svojo kreativno izpoved najde v vsaki priložnosti vedno nov izziv,

Županja Breda Pečan v pogovoru z Benjaminom Žnidaršičem

bodisi v poeziji ali sliki.

Že tako lep kulturno-umetniški dogodek so popestrili in polepšali še učenci glasbene šole v Izoli: kitarist Jaka Kljun in flavtistke Katja Petrovič, Viktorija Dotlič in Ana Dadič.

Kulturno-umetniški večer, namenjen ljubiteljem likovne in literarne pripovedi

Ko se nad reko rojeva dan

Vlasta Dolenc Rebek

Društvo animatorjev NORMA7, ki ima sedež na Brjah pri Ajdovščini, je številnim obiskovalcem galerijskih prostorov Mercatorjevega centra v Kromberku pri Novi Gorici predstavilo poezijo in prozo ter slikarska dela doma in na tujem vse bolj prisotnega ustvarjalca Benjaminu Žnidaršiča - Bena.

Dramski recital, ki je povzel pisano besedo izdanih pesniških zbirk Ritem srca, Zlate perutnice in Most na drugi breg, je v celoti dopolnjeval avtorjeva s sliko, barvo in svetlobo izražena intimna občutenja in sprejemanja sebe in sveta okrog sebe. Glasnost umetniško oblikovane besedne in slikarske govornice je zbranemu občinstvu nudila sožitje in harmonijo, ki domuje v iskreni, čuteči, ljubeznivi, pa vendar tudi zahtevni, odločni, izzivalni in radoželjni ustvarjalni naravi Benjaminu Žnidaršiča.

Zbrani ljubitelji poezije in proze, glasbe in slikarske umetnosti so bili navdušeni.

O njegovih delih je likovno kritiko podala umetnostna zgodovinarica Polona Škodič.

Recital so izvedli člani dramske

skupine, ki deluje v okviru društva

NORMA7: Staša Benko, Nina Trebovc, Peter Bajnoci in mladi virtuoz Kristjan Ilič.

Samostojna razstava likovnih del Benjaminu Žnidaršiča je v galeriji Mercatorjevega centra na ogled do 24. julija 2004.

STATISTIKA

16. aprila 2004 je poteklo 35 let od ustanovitve naše organizacije. Pogledajmo koliko članov je bilo ob tem jubileju včlanjenih v naših devetih pokrajinskih društvih.

DP LJUBLJANSKE POKRAJINE	327
DP SEVERNE ŠTAJERSKE	133
DP JZ ŠTAJERSKE	114
DP GORENJSKE	100
DP DOLENJSKE BELE KRAJINE IN POSAVJA	96
DP PREKMURJA IN PRLEKIJE	74
DP SEVERNE PRIMORSKE	59
DP ISTRE IN KRASA	52
DP KOROŠKE	27

Oglas

V spomin Franc Stajnko

Jože Globokar

»Brez vere v smisel svojega početja človek ne more narediti nič velikega in brez vere v smisel življenja ne bi mogel živeti!«

V tistih težkih začetnih trenutkih svojega življenja s tetraplegijo pred 36 leti se še sedaj živo spominjam veselega, živahnega in nemirnega Franca Stajnka.

Srečala sva se na medicinski rehabilitaciji v takratnem Zavodu za rehabilitacijo invalidov v Ljubljani. Vedno je bil nasmejan, vedno v gibanju ali pogovoru s prijatelji in naključnimi obiskovalci. Takrat je bil Franc že štiri leta paraplegik in je imel že veliko izkušenj, ki jih je nesebično prenašal na nas, mlajše paraplegike in tetraplegike. Bil je zelo pozoren in vedno je priskočil na pomoč. Posebej tetraplegiki smo v Francu, ki je bil vedno in vsepovsod prisoten, čutili nekakšno oporo. S svojim vedrim razmišljanjem in optimističnim gledanjem na novo in povsem drugačno življenje nam je pomagal premagovati duševne težave, s katerimi se na začetku ubada vsak paraplegik ali tetraplegik. Drugačnosti, ki jo povzroči poškodba hrbtenjače, namreč ni lahko in enostavno sprejeti.

Franc Stajnko se je po končanem programu rehabilitacije vrnil v svoj domači kraj. Udeleževal se je vseh športnih in drugih dejavnosti, ki jih je pripravljala

takratna sekcija in pozneje društvo paraplegikov. Bil je tudi član slovenske reprezentance športnikov paraplegikov in je tekmoval tako doma kot v tujini. Nastopil je celo na paraolimpijskih igrah v Heidelbergu.

Ko smo leta 1979 ustanovili Zvezo paraplegikov Slovenije s pokrajinskimi društvi, je Fran Stajnko postal prvi predsednik Društva paraplegikov Prekmurja. Kar nekaj let je uspešno vodil prekmurske paraplegike, nato pa je zaradi zdravstvenih težav predsednikovanje moral prepuusti drugemu. Ostal pa je še vedno aktiven član društva. Svoje družine si ni ustvaril, zato pa se je razdajal za sestrine otroke.

Franc je postal paraplegik po prometni nesreči z motorjem že davnega leta 1964, star komaj 23 let. Kar 40 plodnih in ustvarjalnih let je preživel na invalidskem vozičku, nato pa je zaradi zdravstvenih težav, ki jih pusti paraplegija, 12. maja zatisnil svoje vedno živahne in iskrive oči. Ostal nam bo v spominu kot dober prijatelj, ki se je razdajal za druge.

Zahvale

Športno društvo Ponikve se Zvezi paraplegikov Slovenije pristrčno zahvaljuje za pomoč pri organizaciji prvega rokometnega turnirja generacij. Na njem so med posameznimi tekmami v družabnih igrah nastopili tudi invalidi in oskrbovanci doma Prizma in vasi Ponikve. Turnir si je ogledalo okrog 150 gledalcev, ki so bili še posebej navdušeni ob nastopih invalidov. Turnir naj bi postal tradicionalen zato upamo na sodelovanje tudi vnaprej.

Predsednik ŠD Ponikve

Janez Pavlin

Po kratki in hudi bolezni nas je nepričakovano in komaj v enainštiridesetemu letu starosti zapustila naša dolgoletna prijateljica in spremljevalka na obnovitvenih rehabilitacijah v Pineti ter življenjska družica Janija Bevca Dragica Gorta.

Vedno nam bo odzvanjal njen smeh in vedno se bomo spominjali njenega prešerno nasmejanega obraza, ki je bil tako privlačen in ki je znal vsakega očarati. Dragica je živela in se razdajala za vse, še posebej pa za svoje najdražje.

Svojci in prijatelji, prejmite naše iskreno sožalje.

Zveza paraplegikov Slovenije

Zahvale

Zelo rada bi se vam zahvalila za denarno pomoč pri študiju. Kupila sem skripte in tehnični pripomoček za računalnik.

Martina Pavlovič

Najprej prav lep pozdrav! Nadaljujem naj s pristrčno zahvalo za denarno pomoč. Zelo ste me osrečili, polepšali ste mi dan, predvsem pa ogreli mrzle zimsko-spomladanske dni, ki so končno za nami. Srečno in uspešno tudi v prihodnje!

Marija Inge Japelj

Zahvaljujem se DP Istre in Krasa ter Zvezi paraplegikov Slovenije za denarno pomoč pri nakupu novega invalidskega vozička. Omogočili ste mi specifične prilagoditve in tako imam zdaj resnično dober in sebi prilagojen voziček.

Vesna Grbec

Mali oglasi

PRODAM
ELEKTROHIDRAVLIČNO
DVIŽNO PLOŠČAD ZA OSEBNO
UPORABO

Dvižna ploščad je nameščena v zaprtem prostoru. Opremljena je s kabino brez vrat širine 114 cm, globine 135 cm in višine 205 cm. Višina dviga je 410 cm. Ploščad je malo rabljena (manj kot 200 voženj).

Za montažo nosilne enote sta potrebni le poglobitev tlaka do 15 cm in ravna vertikalna podlaga za pritrditev nosilnega dela.

Več podatkov dobite po mobilnem telefonu - številka 031 235 319.

Umrli so

Vsak korak v življenju je korak k smrti.

Delavigne

Franc Stajnko iz Društva paraplegikov Prekmurja in Prlekije, rodil se je 15. septembra 1941. leta.

Ignac Brdnik iz Društva paraplegikov severne Štajerske, rodil se je 22. junija 1961. leta.

NAGRADNA KRIŽANKA

			TOKSIN	NEMŠKI GEOGRAF NORBERT 1876-1947	VZDEVEK FRANCOS-KRALJA FILIP IV.	GLAVNI ŠTEVNIK	IME IGRALCA BITENCA	VEČVREDNA RASA V NACIZMU		
		KUHINJSKA POSODA								
		ŠPORTNI VADITELJ								
1969 - 2004 35 let		DEL ŽIVALI JANKO ZUPAN				RIMSKA 1001 TUBERKULOZNO VNETAJE KOŽE			V SLOGI JE MOČ	
ZVEZE PARAPLEGIKOV SLOVENIJE										
SESTAVIL MARKO SLANIČ	SOLMIZACIJSKI ZLOG ENOTA ZA OBČUT. FILMA		KRAJ PRI VIROVITICI	JANEŽ	ORG. DRŽAV IZVOZNIC NAFTE				NJORKA	DRŽAV. SVET CEV - TULEC
FILMSKA IGRALKA WINGER					UTOP DRAMA K. ČAPKA ORIENTAL. MERA			OČKA ATI		
AMERIŠKA ZVEZNA DRŽAVA							VZKLIK PRI BIKOBORBI	OPERA ALB. BERGA KRAJ PRI B.MANASTIRU		
NAUK O MIŠLJENJU IN SPOZNANJU						ODKLOPITEV EUROPSKA UNIJA				
IVAN TAVČAR FINSKI ARHITEKT SAARINEN			MUSLIMAN ŽENSKO IME KRATEK POZIREK						PODSTREŠ. STANOVANJE	RIMSKA ŠTEVILKA 6 SOKRATOV TOŽNIK
KRAJ IN REKA V AVSTRJI ANŽA				POTUJOČI GRŠKI PEVEC	NEMŠKA MANK. NADJA GLAVNI ŠTEVNIK					
PODROČJE EMIRJEVE OBLASTI						 35	PERZEJEVA MATI USTAVITEV KRVAVITVE			
ROKOVSKI GLASBENIK						25	SANKE SLOVENSKA POPEVKARICA		FILMSKI IGRALEC DELON	MESTO NA JAPONSKEM OTOKU HONŠU
STARI OČE			RIMSKA 501		SKOK TINE NEMŠKI ZOOLOG K. ERNST			DRUŽBENI SLOJ ANGL. IGRAL. OLIVER		
				IVAN PERŠAK	ZGOD. POKR NA PORTUG OBDELANA ZEM. OB HIŠI				RIMSKA 51 ŠIRCA NEVENKA	
				TROJICA					KEMIJSKI ZNAK NOBELJ	

NAGRADE: 15.000 SIT – 10.000 SIT – 5.000 SIT. Rešitve (gesla na temnejših poljih) pošljite na dopisnicah na naslov: Zveza paraplegikov Slovenije, Štihova 14 – 1000 LJUBLJANA, do 15. julija.

Za križanko v prejšnji številki glasila smo prejeli kar veliko rešitev, žreb pa je nagrade namenil: Jožici Kerč, Evelini Herman in Hasanu Čauševiću.

Tako dobro se drži, da bi mu komaj prisodili srečanje z Abrahamom! Toda tudi član našega dosedanjega uredniškega odbora in dolgoletni ustvarjalni član organizacije **Janez Češnovar** si bo te dni naložil šesti križ. Ob jubileju mu želimo še veliko veselih in uspešnih dni.

Zveza paraplegikov Slovenije

Mali Kristjan že od 28. marca razveseljuje in osrečuje našega pravnega svetovalca in nad vse ponosnega očka Boruta Severja in njegovo družico Beti. Vesele, zdrave in srečne trenutke vam želimo tudi v prihodnje. In še enkrat iskrene čestitke!

Zveza paraplegikov Slovenije

Društvo paraplegikov severne Štajerske je ob bazenu v kampu v Ankaranu (v bližini že imajo lepo opremljen bivalnik) postavilo dvigalo, ki ga bodo člani in drugi gibalno ovirani ljudje uporabljali ob kopanju v bazenu.

Tovrstna dvigala na tržišču stanejo približno osem tisoč evrov, s tem da uporabnik potrebuje še eno osebo, ki ga bo spustila v bazen in dvignila iz njega. Predsednik društva **Vili Pepevnik** pa si je zamislil in z nekaterimi strokovnjaki in znanci izdelal dvigalo, s katerim se uporabnik brez tuje pomoči spusti v vodo. Prav tako povsem samostojno pride tudi iz vode in se presede na voziček.

Dvigalo ustreza vsem strogim predpisom. Izdelano je iz nerjavečih, proti morski vodi odpornih in okolju prijaznih materialov.

Dviganje in spuščanje sedeža uporabnik upravlja z vodnim pritiskom iz vodovodnega omrežja, obračanje pa s posebno vrtljivo ročico. Dvigalo so izumitelji patentirali, pri izvedbi projekta pa je ob velikem razumevanju upravnika kampa **Milivoja Savrona** z denarno podporo sodelovala **Zveza paraplegikov Slovenije**.

